

לקוטי תורה • פרשת שלח • מאמר 18

וישלח יהושע מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש...

”ויהושע בן נון שלח מן השטים שניים
אנשים מרגלים חרשי” (יהושע ב, א)

באמצעות התורה והמצוות במחשבה, בדיבור ובמעשה, ימי חייו של האדם נעשים
לבושים לנשמה, זוהר דמוי ריח המאפשר לה להיכלל באחדותו של ה'; על כל יהודי
”לרגל” את יריחו שלו, לבדוק בכל יום את מחשבותיו כדי שנשמתו לא תישאר
עירומה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/18

הנקודה

באמצעות התורה והמצוות במחשבה, בדיבור ובמעשה, ימי חייו של האדם נעשים לבושים לנשמה, זוהר דמוי ריח המאפשר לה להיכלל באחדותו של ה'; על כל יהודי "לרגל" את יריחו שלו, לבדוק בכל יום את מחשבותיו כדי שנשמתו לא תישאר עירומה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע ציווה ה' על יהושע לשלוח מרגלים רק ליריחו, ה"מנעול" שאחז בכל עמי הארץ, ואילו את שליחת המרגלים של משה השאיר לשיקול דעתו. התשובה מתחילה בפירוש הזוהר לאברהם, ש"בא בימים": ימי חייו של האדם, כשהם מלאים בתורה ובמצוות, נעשים לבושים לנשמה. אנו מקדשים את ה' באמירת "קדוש" שלוש פעמים, משום שהמצוות נעשות במחשבה, בדיבור ובמעשה – שלושת לבושי הנפש; בלעדיהם נשמה נבראת אינה יכולה להיכלל באחד, ועמם היא "צרורה בצרור החיים". זוהר זה הוא בחינת הריח, אריך אנפין, "ארך אפיים", הנמשך מאין סוף ועד למקום הנמוך ביותר, ועל שמו נקראת יריחו. שלוש מאות שישים וחמישה הימים הם צינורות ללבושים האלה, שנוצרים באמצעות התגברות על הסטרא אחרא, ואילו מחשבות רעות הן לבושים טמאים; לכן על האדם לחשב את מחשבותיו בכל יום. המרגלים של משה, שבחנו את האהבה והיראה, שייכים למדרגתו של משה בלבד; המרגלים של יהושע, שבחנו את הלבושים, הם משימתו של כל אדם. לבסוף, המילה "חרש" מתפרשת כמחשבה וכשתיקה.

מבנה

1	המרגלים של יהושע ושל משה	11-2
	יהושע שלח מרגלים בציווי ה' ורק ליריחו, המנעול שכל הארץ הייתה כלולה בו, ואילו את המרגלים של משה השאיר לשיקול דעתו; לכל יהודי יש יריחו משלו.	
2	הימים כלבושים	11-3
	הזוהר: אברהם "בא בימים", כשהוא לבוש כלבושים שיצרו ימיו של תורה ומצוות; מדוע הנשמה זקוקה בכלל ללבושים?	
3	"קדוש" שלוש פעמים	11-4-6
	אנו מקדשים את ה' במחשבה, בדיבור ובמעשה; לפניו המעשה שווה למחשבה ולדיבור, כי הוא קדוש ונבדל מן השמים והארץ כאחד.	
4	צרורה בצרור החיים	11-7-8
	ישראל ממשיכים את קדושת ה' אל שלושת לבושי הנפש, הכוללים אותה באחד; זוהר זה הוא בחינת ריח, אריך אנפין, הנמשך מאין סוף ועד למקום הנמוך ביותר.	
5	הימים והשמירה על המחשבה	11-9-10
	שלוש מאות שישים וחמישה הימים הם צינורות הנוצרים באמצעות התגברות על הסטרא אחרא; מחשבות קדושות מלבישות את הנשמה, ומחשבות רעות מלבישות אותה בטומאה.	

אדם הודה שלא המשיך את האחד אל תוך ימיו; בחינת האהבה והיראה היא מדרגתו של משה, אך בחינת הלבושים היא חובתו של כל אדם, ומכאן פירוש ה"קדרים" שבמדרש.

"חרש" מתפרש כמחשבה מדוקדקת, עבודתם של "בעלי החשבון", וגם כשתיקה.

מושגים

לבושי הנשמה לבושי הנשמה

המחשבה, הדיבור והמעשה של תורה ומצוות, הנוצרים במהלך ימי האדם ומלבישים את הנשמה, כדי שתוכל ליהנות מזוהר השכינה ולהיכלל באחדותו של ה'.

ריח ריח

זוהר המתפשט מדבר בלי להיות עצמותו: בחינת האור הנמשך על ידי המצוות, והשורש לשם יריחו.

אריך אנפין אריך אנפין

"הפנים הארוכות" — המידה שבאמצעותה זוהר זה נמשך מאין סוף ועד למדרגה הנמוכה ביותר; היא נקראת גם "חוטם".

צרור החיים צרור החיים

לשונה של אביגיל על הנשמה הצרורה "את הוי"; כאן הכוונה ללבושים המקיפים את הנשמה וכוללים אותה באחד.

בעלי חשבון מארי דחושכנא

מי שמחשבים בכל יום את המחשבות שעברו בהם, שכן כל מחשבה היא לבוש לנשמה.

מחשבה, דיבור ומעשה מחשבה דבור ומעשה

שלושת לבושי הנפש, המקבילים לנפש, רוח ונשמה ולאמירת "קדוש" שלוש פעמים.

קטע 1 • 11-2

המרגלים של יהושע ושל משה

1 וישלח יהושע מן השיטים^{1,2} שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו וראו את הארץ ואת יריחו וגו'.

"ויהושע שלח משיטים שני אנשים מרגלים בסתר [חרש], לאמור: לכו וראו את הארץ ואת יריחו" וגו'.

המאמר נפתח בפסוק מספר יהושע: לפני שבני ישראל חצו את הירדן, יהושע שלח בחשאי שני מרגלים משיטים כדי לראות את הארץ, ובייחוד את יריחו. בהמשך יפורשו המילים "חרש" ו"בסתר" בכמה דרכים: ככלי חרס, כמחשבה וכשתיקה.

והנה בודאי לא עשה יהושע מדעתו³ רק שהשי"ת [שהשם יתברך] ציוהו ע"כ. ובמרגלים ששלח משה כתיב שלח לך⁴ ואמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] לדעתך אני איני מצוה⁵ לך.⁶

והנה, ודאי יהושע לא עשה זאת מיוזמתו, אלא ה' ציווה עליו לעשות כן. ואילו על המרגלים ששלח משה נאמר "שלח לך", וחכמינו ז"ל אמרו: "לדעתך; אני איני מצווה אותך".

אדמו"ר הזקן קובע בוודאות שיהושע שלח את מרגליו בציווי ה'. המרגלים של משה היו שונים: על המילים "שלח לך" מסבירים חז"ל, כפי שמביא רש"י, שה' השאיר את הדבר לשיקול דעתו של משה ולא ציווה עליו.

להבין ענין זה שבכל א"י [ארץ ישראל] לא ציוה השי"ת [השם יתברך] לשלוח מרגלים רק ביריחו שהיתה מנעולה של⁷ א"י [ארץ ישראל] כמ"ש ויריחו סוגרת⁸ וכו'.

[יש] להבין עניין זה: בכל ארץ ישראל לא ציווה ה' לשלוח מרגלים, אלא רק ליריחו, שהייתה המנעול של ארץ ישראל, כמו שנאמר: "ויריחו סוגרת" וגו'.

השאלה היא מדוע ה' ציווה לשלוח מרגלים רק ליריחו ולא לשאר הארץ. התשובה מתחילה במעמדה של יריחו: היא הייתה "המנעול" של ארץ ישראל, העיר שהייתה "סוגרת" בפני ישראל; והמדרש אומר שלאחר כיבוש יריחו תיכבש הארץ כולה.

2 ובה היו דרין מכל האומות כמ"ש החתי האמורי וגו' כל בעלי יריחו^{9,10} כו'. שנתכללו בה שהיתה כללות א"י [ארץ ישראל].

ובה ישבו [אנשים] מכל האומות, כמו שכתוב: "החתי, האמורי וגו', וכל "יושבי יריחו" וגו'; שכן כולם נכללו בה, מפני שהיא הייתה כללות ארץ ישראל.

המדרש מלמד שאנשים מכל שבעת העמים הכנעניים התקבצו ביריחו, והפסוק בספר יהושע מונה את כולם כ"יושבי יריחו". מכיוון שכולם נכללו בה, יריחו הייתה כללות הארץ, ולכן כיבושה נחשב לכיבוש הארץ.

ולהבין ענין זה איך ענין זה הוא נמצא בכל ישראל שבבחי יריחו שלו הוא צריך מרגלים ובבחי שאר א"י [ארץ ישראל] שלו אין צריך מרגלים. הנה כתיב ואברהם זקן בא בימים¹¹ כו'.

ולהבין כיצד עניין זה קיים אצל כל יהודי: שבבחינת יריחו שלו הוא זקוק למרגלים, ואילו בבחינת שאר ארץ ישראל שלו אינו זקוק למרגלים. והנה כתוב: "ואברהם זקן בא בימים" וגו'.

אדמו"ר הזקן עובר למשמעות הפנימית: לכל יהודי יש "ארץ ישראל" משלו, ובתוכה "יריחו" הזקוקה למרגלים, ואילו שאר הארץ אינה זקוקה להם. כדי להסביר זאת הוא מביא את הפסוק שאברהם היה זקן ו"בא בימים".

קטע 2 • 31

הימים כלבושים

3 ופי' בזהר¹² שנתלבש בימים שהימים הם בחי' לבושין הניתן להנשמה וכל א' ניתן לו שני חייו כפי מה שצריך ללבושין.

והזהר מפרש שהוא התלבש בימים, שכן הימים הם בחינת לבושים הניתנים לנשמה, ולכל אדם ניתנות שנות חייו לפי הלבושים שהוא זקוק להם.

הזהר מפרש את הביטוי "בא בימים" כך: אברהם נכנס לעולם הבא כשהוא לבוש בימיו — כל יום בחי האדם נעשה חלק מלבוש לנשמה. לכן ניתנות לכל אדם שנות חיים רבות ככל שהנשמה זקוקה להן לשם לבושה.

כמ"ש ימים יוצרו¹³ והיינו ע"י תורה ומצות שאדם עוסק בימיו וכל יום שביטל תורה ומצות חסר מהנשמה הלבוש כפי ערך ביטולו.

כמו שכתוב: "ימים יוצרו" — כלומר, באמצעות התורה והמצוות שהאדם עוסק בהן בימי חייו. בכל יום שבו ביטל תורה ומצוות, חסר לנשמה חלק מן הלבוש, בהתאם למידת הביטול.

את הפסוק "ימים יוצרו" מפרשים כאן כמלמד שימי האדם מתעצבים ללבושים באמצעות התורה והמצוות שהוא מקיים בהם. יום שעבר בלי תורה ומצוות מותיר חיסרון בלבוש, לפי היקף הדברים שהאדם ביטל.

ולהבין ענין הלבושין ולמה צריכה הנשמה ללבושין שלא תהיה ערומה וגם למה נכתב ענין זה בתורה להודיענו זאת:

[ויש] להבין את ענין הלבושים: מדוע הנשמה זקוקה ללבושים כדי שלא תהיה עירומה? וגם, מדוע נכתב ענין זה בתורה כדי להודיע לנו על כך?

מכאן עולות השאלות המרכזיות של המאמר: מהם הלבושים האלה, מדוע הנשמה זקוקה להם כדי שלא תהיה "עירומה", ומדוע התורה מספרת לנו על כך?

קטע 3 • 41-6

"קדוש" שלוש פעמים

4 והענין הוא דהנה אנחנו אומרים בכל יום נקדישך. ולכאורה הוא נפלא לומר כן על השי"ת [השם יתברך]

שהוא קדוש ומקודש בעצמו ואיך אנו אומרים שאנחנו מקדישים אותו.

החסבר הוא כך: בכל יום אנו אומרים: "נקדישך". לכאורה, תמוה לומר זאת על הקב"ה, שהוא קדוש ומקודש מצד עצמו: כיצד אנו אומרים שאנו מקדישים אותו?

בתפילת הקדושה אנו אומרים: "נקדישך". אדמו"ר הזקן שואל כיצד אפשר לדבר על הקדשת ה', שהוא קדוש מצד עצמו ואינו זקוק לדבר מאיתנו.

וגם למה אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש במספר זה דוקא. אך הנה התורה ניתנה לנו בשלושה דברים

ועוד: מדוע אנו אומרים "קדוש" שלוש פעמים, דווקא במספר זה? אלא שהתורה ניתנה לנו בשלושה דברים,

שאלה נוספת היא מדוע אומרים "קדוש" בדיוק שלוש פעמים. התשובה מתחילה בכך שהתורה ניתנה לקיום בשלוש דרכים.

שהם מחשבה דבור ומעשה שכמה מצות תלויים בדיבור לבד וכמה מצות תלויים במחשבה לבדה וכמה מצות תלויים במעשה לבד.

שהם מחשבה, דיבור ומעשה: כמה מצוות תלויות בדיבור בלבד, כמה מצוות תלויות במחשבה בלבד, וכמה מצוות תלויות במעשה בלבד.

שלושת הדברים הם מחשבה, דיבור ומעשה. יש מצוות שמתקיימות בדיבור בלבד, אחרות במחשבה בלבד, ואחרות במעשה בלבד; לכן לכל אחת משלוש היכולות של האדם יש מצוות המיוחדות לה.

5 ולכאורה יטעה האדם לומר שאין בחיי גילוי אלקות המתגלה בבחי' מעשה שוה לבחינת גילוי אלקות

המתגלה בבחי' דבור ומחשבה שבחי' מעשה הוא מתעבה ומתגשם יותר גם בבחי' דומם כמו כסף ונחושת ממעשה הצדקה.

לכאורה עלול אדם לטעות ולומר שדרגת גילוי האלוקות המתגלית במעשה אינה שווה לדרגת גילוי האלוקות המתגלית בדיבור ובמחשבה, מפני שדרגת המעשה גסה ומגשמת יותר, אפילו כשהדבר נוגע לדומם, כגון כסף ונחושת שבמעשה הצדקה.

אפשר לחשוב שהאלוקות המתגלית באמצעות מעשה נמוכה מהאלוקות המתגלית באמצעות דיבור ומחשבה. המעשה גס וגשמי יותר, והוא מגיע אפילו לדומם, כמו במתן צדקה במטבעות כסף ונחושת.

אך באמת אינו כן כי הכל שוה אצלו ית' כי כולא קמיה כלא חשיב ואין הפרש אצלו בין עליונים לתחתונים כיון שהכל כאין נגדו כי הוא ית' א"ס ואין ערוך אליו ית'.

אבל באמת אין הדבר כך, שכן הכול שווה לפניו ית', שהרי "כולא קמיה כלא חשיב", ואין לפניו הבדל בין העליונים לתחתונים, כיוון שהכול נחשב כאין לפניו; כי הוא ית' אין סוף, ואין דבר שיכול להידמות אליו ית'.

אבל לפני ה' כל הדרגות שוות, שהרי "הכול נחשב כאין לפניו", כפי שאומר הזוהר. ביחס לאין סוף, ההבדל בין העליונים לתחתונים אינו הבדל כלל, כי אין דבר שיכול להידמות אליו.

6 וזהו מה שאומרים והקדוש בשמים ובארץ¹⁴ [ועמ"ש מזה בפ' ראה ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו כו'] כלומר שבחינת שמים ובחי' ארץ שוה אצלו

וזהו שאומרים: "והקדוש בשמים ובארץ" [ועיין במה שנכתב על כך בפרשת ראה, על הפסוק "אחרי ה' אלקיכם תלכו ואותו תיראו" וכו'], כלומר, בחינת השמים ובחינת הארץ שוות לפניו,

בתפילת "ישתבח" אנו מכנים את ה' "קדוש בשמים ובארץ". אדמו"ר הזקן מפרש שהכוונה היא שהשמים והארץ, העליונים והתחתונים, שווים לפניו, והוא מפנה למאמרו בפרשת ראה להרחבה בנושא.

כי הוא קדוש ומובדל מהם אף שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם החיות הוא בבחי' רצוא ושוב¹⁵ כו'.

מפני שהוא קדוש ומובדל מהם. אף שהוא מחיה את כולם ומהווה את כולם, החיות היא בבחינת "רצוא ושוב" וכו'.

המילה "קדוש" פירושה מובדל: ה' נבדל מכל העולמות, אף שהוא מחיה אותם ומהווה אותם. החיות שהוא מעניק להם פועלת באופן של "רצוא ושוב" — הביטוי המתאר את המלאכים בחזון יחזקאל: היא מגיעה אליהם ונסוגה, וכך הוא נותר מובדל מהם.

קטע 4 • 71-8

צרורה בצרור החיים

7 והנה המשכת החיות מקדושתו ית' נעשה ע"י ישראל כמ"ש ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.^{16,17} פי' שאפילו בארץ מתחת ממשיכים בחי' אחד.¹⁸

והנה, המשכת החיות מקדושתו ית' נעשית באמצעות ישראל, ככתוב: "ומי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ". כלומר, גם בארץ שלמטה ממשיכים את בחינת האחד.

אף שה' נבדל מן העולם, ישראל ממשיכים את קדושתו לתוכו. הפסוק מכנה את ישראל "גוי אחד בארץ", ואדמו"ר הזקן דורש זאת כך: גם כאן, בארץ התחתונה ביותר, ישראל מגלים שה' הוא אחד.

ולכן אומרים ג"פ [ג' פעמים] קדוש להמשיך קדושתו בג' בחי' אלו מחשבה דבור ומעשה שהן ג' בחי' הנשמה נר"נ [נפש רוח נשמה]

לכן אומרים "קדוש" שלוש פעמים, כדי להמשיך את קדושתו לשלוש הבחינות האלה: מחשבה, דיבור ומעשה, שהן שלוש בחינות הנשמה — נפש, רוח ונשמה.

משום כך אומרים "קדוש" שלוש פעמים: כדי להמשיך את קדושתו של ה' אל מחשבתו, דיבורו ומעשיו של האדם, המקבילים לשלוש בחינות הנשמה — נפש, רוח ונשמה.

(ועמ"ש מזה לעיל ע"פ ועתה יגדל נא) שבכולם נמשך בחי' קדוש דהיינו ע"י עסק התורה ומצות בג' בחי' שהם בחי' לבושין להנשמה שתוכל ליהנות מזיו השכינה

(וראו מה שנתבאר על כך לעיל, על הפסוק "ועתה יגדל נא"), כדי שבכולן תימשך בחינת "קדוש", כלומר באמצעות העיסוק בתורה ובמצוות בשלוש הבחינות, שהן בחינת לבושים לנשמה, כדי שתוכל ליהנות מזיו השכינה,

הקדושה נכנסת בכל שלוש הבחינות באמצעות התורה והמצוות שבמחשבה, בדיבור ובמעשה, והן נעשות לבושים לנשמה. הלבושים מאפשרים לנשמה "ליהנות מזיו השכינה" — כך מתארים חז"ל את שכרם של הצדיקים.

דהיינו להכלל באחד, משא"כ כשהיא ערומה¹⁹ בלא לבוש אינה יכולה להתכלל באחד מאחר שהיא בחי' נברא וכל נברא הווה ונפסד^{20, 21} ורחוק מאד מבחי' אחד

כלומר, להיכלל באחד. אבל כשהיא עירומה, בלי לבוש, אינה יכולה להיכלל באחד, מכיוון שהיא בחינת נברא, וכל נברא מתהווה וכלה, ורחוק מאוד מבחינת האחד.

ליהנות מזיו השכינה פירושו להיבלע באחדותו של ה'. נשמה שאין לה לבושים אינה יכולה להיכלל באחד, מפני שהיא נבראת, וכל דבר נברא מתהווה וכלה, ולכן הוא רחוק מאוד מן האחד האמיתי.

ולכן צריך ללבושין היינו מחשבות תורה ומצות שהן בחי' לבושין שמלבישין הנשמה ומקיפין אותה מראשה ועד רגלה והם נמשכים מבחי' אחד שע"י יוכלו נשמות להכלל באחד²² וזהו והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים^{23, 24, 25, 26, 27, 28} את^{29, 30} (ה')

לכן היא זקוקה ללבושים, כלומר למחשבות של תורה ומצוות, שהן בחינת לבושים המלבישים את הנשמה ומקיפים אותה מראשה ועד רגלה. הם נמשכים מבחינת האחד, וכך יכולות הנשמות להיכלל באחד. זהו שנאמר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה'".

התורה והמצוות נמשכות מאחדותו של ה' עצמו, ולכן כשהן מלבישות את הנשמה ומקיפות אותה מראשה ועד רגלה, הן נושאות אותה אל תוך אותה אחדות. זהו פירוש ברכתה של אביגיל לדוד, שנפשו תהיה "צרורה בצרור החיים את ה'".

(בש"א [בשער א'] סי' כ"ה כ"ט), דהיינו כמו שאדם צורר כספו בחרט כך תהיה נפשו צרורה בצרור החיים

(בשמואל א, פרק כה, פסוק כט): כלומר, כשם שאדם צורר את כספו בצרור, כך תהיה נפשו צרורה בצרור החיים;

הפסוק הוא מספר שמואל. כשם שאדם קושר את כספו בתוך צרור, כך הנפש קשורה ומוחזקת בתוך "צרור החיים".

דהיינו שיקיפנו וילבישנו לבוש וצרור החיים להכלל באחד את ה' [ועיין מענין צרורה בצרור³¹ כו']

כלומר, שצרור החיים יעטוף אותו וילביש אותו, כדי שייכלל באחד, "את ה'". [וראו בעניין "צרורה בצרור" וכו',

צרור החיים הוא הלבוש של התורה והמצוות, המקיף את הנשמה ומלביש אותה כדי שתיכלל באחד, "את ה'". ההערה שבסוגריים המרובעים מתחילה להפנות למקורות העוסקים בביטוי "צרורה בצרור".

בגמרא פ"ב [פרק ב'] דחגיגה (ד"י"ב סע"ב [סוף עמוד ב])³² ערכות שבו כו' ועמ"ש בביאור ע"פ זאת חנוכת

המזבח. פ' בת' דשבת קנ"ב ב' רבות ס"פ האזינו. ³⁴ נשא ס"פ ³⁵ י"א גבי וישמרך.

בגמרא, פרק ב בחגיגה (דף יב, סוף עמוד ב): "ערכות, שבו..." וכו'. וראו מה שנתבאר בביאור על הפסוק "זאת חנוכת המזבח". בסוף פרק בתרא דשבת, דף קנב עמוד ב; רבה, סוף פרשת האזינו; נשא, סוף פרק יא, בעניין "וישמרך".

בגמרא בחגיגה נאמר שנשמות הצדיקים נמצאות בערכות, הרקיע השביעי, והיא מביאה ראייה מפסוק זה. הגמרא בשבת אומרת שנשמות הצדיקים גנוזות מתחת לכיסא הכבוד. ההערה מפנה גם לביאור אדמו"ר הזקן על "זאת חנוכת המזבח" ולשני מקומות במדרש רבה.

בקהלת רבה בפסוק מי יודע רוח בני האדם³⁶ העולה. זח"א [זהר חלק א] וירא ק"ו ב' תרומה קמ"ב סע"ב

[סוף עמוד ב]³⁷ קע"ח סע"ב [סוף עמוד ב] ויקרא כ"ה³⁸ א' מצורע נ"ה³⁹ א' אחרי ע"א ב'. בפרדס ערך צרור.⁴⁰

במא"א [במאורי אור] אות צדיק⁴¹ ס"כ:]⁴² ב

בקהלת רבה, על הפסוק "מי יודע רוח בני האדם העולה". זוהר, חלק א, וירא, דף ק"ו ע"ב; תרומה, דף קמ"ב סוף ע"ב, [ו] דף קע"ח סוף ע"ב; ויקרא, דף כ"ה ע"א; מצורע, דף נ"ה ע"א; אחרי, דף ע"א ע"ב. בפרדס, ערך "צרור". במאורי אור, אות צדיק, סעיף כ'.

הרשימה ממשיכה עם קהלת רבה, האומר שנשמות הצדיקים שמורות באוצר, ומביא את דברי אביגיל, וכן עם כמה מקומות בזהר. הזוהר מסביר שהנפש קשורה לרוח, הרוח לנשמה והנשמה לה', ולכן הנפש "צרורה בצרור החיים".

והארה והמשכה זו היא בחי' ריח כמ"ש והריחו ביראת⁴³ ה' והוא למשל כמו שהריח אינו עצמיות הדבר

2. והארה והמשכה זו הן בבחינת ריח, כמו שכתוב: "והריחו ביראת ה'". הדבר דומה לריח, שאינו עצמותו של הדבר

כאן מתחיל חלק חדש. האור שנמשך על ידי תורה ומצוות נמשל לריח: הריח אינו הדבר עצמו, אלא דבר שמתפשט ממנו; ועל המשיח אומר ישעיהו: "והריחו ביראת ה'".

אלא הארה והמשכה ממנו כך הארה זו מתפשטת מאור א"ס ב"ה ונקרא מדה זו אריך

אלא הארה והמשכה ממנו; כך גם הארה זו מתפשטת מאור אין סוף, ברוך הוא. ומידה זו נקראת אריך

בדומה לכך, אור זה אינו עצמותו של ה', אלא הארה המתפשטת מאור אין סוף. המידה שדרכה הוא מתפשט נקראת אריך אנפין, "הפנים הארוכות", הבחינה החיצונית של כתר.

אנפין כמ"ש אאריך אפי ותהלתי אחטם לך,⁴⁴ כמ"ש באדרא דנשא [ק"ל ע"ב] לבעל החוטם אני מתפלל⁴⁵ ולבעל החוטם אני מתחנן⁴⁶ שהארה זו נקרא בחינת חוטם

אנפין, כמו שכתוב: "אאריך אפי ותהלתי אחטם לך"; וכפי שנאמר באידרא דנשא [דף ק"ל ע"ב]: "לבעל החוטם אני מתפלל, ולבעל החוטם אני מתחנן". שכן הארה זו נקראת בחינת חוטם,

השם אריך, שפירושו "ארוך", קשור לפסוק "אאריך אפי", הממשיך במילים "אחטם לך" — מילה שהזוהר קושר לחוטם. באידרא דנשא היה רב המנונא סבא מתפלל "לבעל החוטם", ואדמו"ר הזקן מסביר שהארה זו נקראת חוטם מפני שהיא בחינת הריח.

והוא בחי' ריח והקב"ה נקרא בעל החוטם שהוא עצמיות ומקור ההארה המתפשטת ממנו והארה זו ארוכה מארץ מדה⁴⁷ ומתפשטת ממקום גבוה מאד

והיא בחינת ריח. והקדוש ברוך הוא נקרא בעל החוטם, שכן הוא עצמותו ומקורו של האור המתפשט ממנו. והארה זו "ארוכה מארץ מידה", והיא מתפשטת ממקום גבוה מאוד,

ה' עצמו הוא "בעל החוטם", המקור שממנו נובעת הארה זו. הביטוי "ארוכה מארץ מידה", מספר איוב, מתאר עד כמה רחוק מגיעה הארה זו.

דהיינו א"ס ב"ה שהוא בלי גבול בבחי' מטה מטה מאד מקום הגבול, [ואפ"ל [ואפשר לומר] שלכן פירשו ברכות במדבר ס"פ⁴⁸ ה' אחטם לך לשון חותם⁴⁹

כלומר, אין סוף, ברוך הוא, שהוא בלי גבול, עד לבחינה הנמוכה מאוד, למקום הגבול. [ואפשר לומר שמשום כך פירשו במדרש רבה, במדבר, סוף פרק ה', את "אחטם לך" מלשון חותם,

ההארה נמשכת מן המקום הגבוה ביותר — אין סוף, שאין לו גבול — ועד למדרגה הנמוכה ביותר, מקום הגבול. בהערה שבסוגריים מציין אדמו"ר הזקן שזו הסיבה שהמדרש מפרש את "אחטם לך" מלשון חותם.

כמו שימני כחותם⁵⁰ שזהו ענין המשכת האור למטה ועמ"ש מענין חותמו של הקב"ה אמת בביאור ע"פ אלה מסעי].^{51, 52, 53, 54, 55}

כמו "שימני כחותם", שכן זהו ענין המשכת האור למטה. ועיינו במה שנכתב בענין "חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת" בביאור על הפסוק "אלה מסעי".]

חותם מטביע את צורתו במה שמתחתיו, ולכן אדמו"ר הזקן רואה בו את ענין המשכת האור למטה, כמו בפסוק "שימני כחותם על לבך". ההערה מפנה לדברי חז"ל שחותמו של הקדוש ברוך הוא אמת, שאדמו"ר הזקן מבאר במאמר על "אלה מסעי".

8 ולכן נקרא א"א אריכא דאנפין שמתארך בבחי' ריח הנ"ל להלביש הנשמה בבחינות מחשבה דבור ומעשה המצות והתורה [ועמ"ש מזה ע"פ אלה מסעי כו']

לכן אריך אנפין נקרא "אריך אנפין" — "הארכת הפנים" — משום שהוא מתארך בבחינת הריח האמורה לעיל, כדי להלביש את הנשמה בבחינות המחשבה, הדיבור והמעשה של המצוות והתורה [ועיינו כמה שנכתב על הפסוק "אלה מסעיי וכו'"],

זו הסיבה שאריך אנפין נקרא "הארכת הפנים": באמצעות בחינת הריח הוא נמשך מטה במידה מספקת כדי להלביש את הנשמה במחשבה, בדיבור ובמעשה של המצוות והתורה. הערה בסוגריים מרובעים מפנה למאמר על "אלה מסעיי", שבו מוסבר הביטוי "הירדן יריחו".

בענין ירדן יריחו. וע' בזהר בלק דקפ"ו א' בריחא דלבושיכו⁵⁶ כו' ומ"ש סד"ה ועתה יגדל נא⁵⁷ כו'.⁵⁸ בענין "הירדן [ב]יריחו". ועיינו בזהר, בלק, דף קפ"ו ע"א: "בריחא דלבושיכו" וכו'; ובמה שנכתב בסוף המאמר המתחיל "ועתה יגדל נא" וכו'.

בזהר ילד הבחין, "בריחא דלבושיכו", במה שעשו באותו יום שני חכמים; הדבר מלמד שלבושים יש ריח. ההערה מפנה גם לסוף המאמר "ועתה יגדל נא כוח אדני", שנאמר קודם לכן בפרשה זו.

קטע 5 • 91-10

הימים והשמירה על המחשבה

9 והנה בחינת הלבושין הם נמשכים ע"י בחי' ימים שיש שס"ה ימים שהם שס"ה המשכות, כמו למשל שס"ה גידין שהדם והחיות היוצא מן הלב לכל האברים נמשך דרך הגידים [עמ"ש כד"ה לסוסתי בשיר השירים]

והנה, בחינת הלבושים נמשכת באמצעות בחינת הימים: יש 365 ימים, שהם 365 המשכות. למשל, 365 הגידים, שדרכם נמשכים הדם והחיות היוצאים מן הלב אל כל האיברים [ראו מה שנכתב במאמר המתחיל "לסוסתי", בשיר השירים],

הלבושים מגיעים אל הנשמה באמצעות הימים, ובשנה יש 365 ימים, שהם 365 ערוצים שדרכם נמשך האור למטה. הם נמשלים ל-365 הגידים, שדרכם מגיעים הדם והחיות שכלב לכל איבר.

שהם בחי' גבורות שצריך האדם להתגבר להתגבר לאכפייא לסט"א [לסטרא אחרא] בג' בחי' אלו שיהיו כל בחי' אלו דהיינו מחשבתו ודיבורו ומעשיו לעבודת ה' לבד.

והם בחינת גבורות, שכן האדם צריך להתאמץ ולהתגבר כדי לכפות את הסטרא אחרא בשלוש הבחינות האלה, כך שכל הבחינות הללו — מחשבתו, דיבורו ומעשיו — יהיו לעבודת ה' בלבד.

הערוצים הללו הם בחינת גבורות, כוחות של התגברות, משום שהלבושים נוצרים כאשר האדם מתאמץ להתגבר על הסטרא אחרא. עליו להשתדל שכל מחשבתו, דיבורו ומעשיו יהיו לעבודת ה' בלבד.

[ועיין בזח"ג [בוהר חלק ג] פנחס (דף רמ"ט ע"ב) ע"פ משכו וקחו⁵⁹ מאי משכו כמאן דמשיך מאתר אחרא לאתר דא משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין⁶⁰ יומין עילאין אינון שס"ו כחשבון משכו כו' ע"ש.

[ועיינו בוהר, חלק ג, פנחס (דף רמ"ט ע"ב), על הפסוק "משכו וקחו": "מה פירוש 'משכו'? כמו מי שמושך ממקום אחר למקום הזה: משכו ימים עליונים אל הימים התחתונים. הימים העליונים הם 366, כמניין 'משכו' וכו'; ראו שם.

ההערה שבסוגריים מצטטת את דברי הוהר על "משכו וקחו": המילה "משכו" עולה בגימטריה 366, כמניין הימים העליונים, הנמשכים אל הימים התחתונים.

וע' בפרדס ערך ימי עולם ובזח"א [ובוהר חלק א] ויחי (דף רמ"ז ע"א) גבי שבעת ימים ושבעת ימים⁶¹ ובפ' מקץ (דף ר"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) ובפ' בראשית (דף ר"א סע"ב [סוף עמוד ב]) ובספ' הדרת מלך [סי' קמ"א].

ועיינו בפרדס, בערך "ימי עולם"; ובוהר, חלק א, ויחי (דף רמ"ז ע"א), בעניין "שבעת ימים ושבעת ימים"; ובפרשת מקץ (דף ר"ד סוף ע"ב); ובפרשת בראשית (דף נ"א סוף ע"ב); ובספר הדרת מלך, סימן קמ"א.

ההערה מביאה מקורות נוספים העוסקים בימים: הפרדס בערך "ימי עולם", הוהר בעניין "שבעת ימים ושבעת ימים", שני מקומות נוספים בוהר, וספר הדרת מלך.

כללא דמילתא שישים האדם מחשבתו להתבונן אשר במחשבתו הקדושה ממשיך עליו מלמעלה בחינת לבוש להנשמה ולא שתהא כוונתו ע"מ [על מנת] לקבל פרס^{62.63} רק שעייז יוכלל באחד כנ"ל.⁶⁴

העולה מן הדברים הוא שעל האדם לשים לבו ולהתבונן בכך שבאמצעות מחשבתו הקדושה הוא ממשיך עליו מלמעלה בחינת לבוש להנשמה. כוונתו לא תהיה כדי לקבל שכר, אלא רק כדי שעל ידי כך יוכלל באחד, כפי שנתבאר לעיל.

הנקודה המעשית היא שכאשר האדם חושב מחשבות קדושות, עליו להיות מודע לכך שהוא ממשיך מלמעלה לבוש להנשמתו. מטרתו אינה לקבל שכר, כפי שמזהירה המשנה שלא לעבוד "על מנת לקבל פרס", אלא להיכלל באחדותו של ה'.

10 ובזה יהיה תמיד רצונו שלא ליפרד מאחדותו ית' ויתבונן ג"כ בזה לעו"ז [לעומת זה] דהיינו מחשבות רעות שהם לבושים טמאים להנשמה ולא כטעות הפתיים שקל בעיניהם לחשוב מחשבות חוץ מאחר שאינו למעשה כלל.

ובכך יהיה רצונו תמיד שלא להיפרד מאחדותו יתברך. עליו להתבונן גם בצד שכנגד, כלומר במחשבות רעות, שהן לבושים טמאים להנשמה; ולא לטעות כפתאים, שבעיניהם קל לחשוב מחשבות זרות, שהרי אין הדבר מגיע כלל ליד מעשה.

מכיוון שמחשבה קדושה מלבישה את הנשמה בקדושה, רצונו המתמיד של האדם צריך להיות שלא להיפרד מאחדות ה'. עליו להתבונן גם בצד ההפוך: מחשבות רעות הן לבושים טמאים להנשמה, והפתאים טועים כשהם מתייחסים בקלות ראש למחשבות חולפות, משום שאינן מובילות למעשה.

עירומו של אדם ושני סוגי המרגלים

11 וגם אמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה⁶⁵ למעשה ומכש"כ [ומכל שכן] הרהורים רעים [נ"א בטלים] שאינם אפילו בכלל מחשבה רעה.

גם אמרו חז"ל: "מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה"; ועל אחת כמה וכמה הרהורים רעים [לפי נוסח אחר: בטלים], שאינם אפילו בגדר מחשבה רעה.

חז"ל לימדו שה' אינו מחשיב מחשבה רעה כאילו נעשה מעשה. הרהורים בטלים או רעים קלים ממנה עוד יותר. אפשר היה להסיק מכך שלמחשבות אין חשיבות רבה.

אבל כאמת לאמיתו המחשבה בעצמה הנה היא לבוש הטומאה שמלבישה ומקיפה להנשמה מראשה ועד רגלה ואינה יכולה להכלל באחדותו

אבל האמת לאמיתו היא שהמחשבה עצמה היא לבוש של טומאה, המלביש את הנשמה ומקיף אותה מראש ועד רגל, והיא אינה יכולה להיכלל באחדותו.

אדמו"ר הזקן משיב שאף על פי כן, המחשבה עצמה היא לבוש טמא המקיף את הנשמה מראש ועד רגל. כל עוד הנשמה מלוכשת בו, היא אינה יכולה להיכלל באחדות ה'.

ולכן יהיה בעיניו מחשבת חוץ כעבודת כוכבים היותר חמורה ממש מאחר שבזה נפרד מאחדותו ית' ויהיה ממארי דחושבנא לחשוב בכל יום ויום ממש כמה וכמה מחשבות שעברו בו ביום שהמחשבות הם לבושים כנ"ל.

לכן מחשבת חוץ צריכה להיחשב בעיניו כחמורה ממש כמו עבודה זרה, שכן בגללה הוא נפרד מאחדותו יתברך. עליו להיות ממארי דחושבנא, ולחשוב בכל יום ויום ממש כמה וכמה מחשבות עברו בו באותו יום, שהרי המחשבות הן לבושים, כנזכר לעיל.

משום כך מחשבת חוץ צריכה להיתפס בעיני האדם כחמורה כמו עבודה זרה: שתיהן מפרידות אותו מאחדות ה'. כמו מארי דחושבנא שבזוהר, עליו לסקור בכל יום כמה מחשבות עברו במוחו, שכן כל מחשבה היא לבוש.

וזהו ימים יצרו ולא אחד בהם^{66,67} (בתלים ס"י קל"ט ט"ז) שאמר אדם הראשון אחר שאכל מעץ הדעת גלמי ראו עיניך^{68,70,69}.

וזהו פירוש הפסוק "ימים יצרו ולא אחד בהם" (תהלים, פרק 139, [פסוק] 16), שאמר אדם הראשון לאחר שאכל מעץ הדעת: "גלמי ראו עיניך".

הפסוק בתהלים, "גלמי ראו עיניך... ימים יצרו ולא אחד בהם", נדרש כאן כדברים שאמר אדם הראשון לאחר שאכל מעץ הדעת, על פי המדרש והזוהר.

פִּי שְׂרַאֲתִי אֵינִי [את עצמו] עָרוֹם בְּלִי לְבוּשׁ כְּמוֹ גֹלֶם כְּמִיִּשׁ כִּי עִירוֹם אֲנִכִּי.⁷¹ וְאָמַר יָמִים יִצְרוּ.

כלומר, ראיתי את עצמי עירום, בלי לבוש, כמו גולם, ככתוב: "כי עירום אנכי". והוא אמר: "ימים יצרו":

לאחר החטא ראה אדם את עצמו עירום, בלי לבושים, כמו גולם שטרם נוצר, כפי שאמר לה': "כי עירום אנכי". "ימים יצרו" פירושו אפוא שניתנו לו ימים כדי ליצור מהם לבושים.

פִּי שֶׁנֶּתַת לִי יָמִים בַּחַיִּי לְבוֹשִׁין לְהִלְבִּישׁ בָּהֶם הַנִּשְׁמָה לְהַמְשִׁיךְ עַל יָדָם בַּחַיִּי אֶחָד, ⁷² אֲבָל וְלֹא אֶחָד בָּהֶם

פִּי שֶׁאֲנִי הוּא שֶׁלֹּא הַמְשַׁכְתִּי בָּהֶם בַּחַיִּי אֶחָד

כלומר, נתת לי ימים, שהם בחינת לבושים להלביש בהם את הנשמה, כדי להמשיך באמצעותם את בחינת אחד; אבל "ולא אחד בהם" — פירושו שאני הוא שלא המשכתי בהם את בחינת אחד.

וידויו של אדם הוא: נתת לי ימים כלבושים, כדי להמשיך בהם את האחד, אבל "ולא אחד בהם" — לא המשכתי את האחד באף אחד מהם. אדמו"ר הזקן מפרש "אחד" כרומז לאחדותו של ה'.

(וְעֵינַי מֵעֵינַי הַפְּסוּק גִּלְמִי פִּי דְסִנְהֶדְרִין) (דְּלִי"ח א') רְבוֹת בְּרֵאשִׁית (רַפ"ח פְּכ"ד) תִּזְרִיעַ פִּיִּי [פרק י"ד / פרשה

י"ד] זח"א [זהר חלק א] בְּרֵאשִׁית (נ"ה ב') לך (ד"צ ע"ב).

(וְעֵינַי בְּעֵינַי הַפְּסוּק "גִּלְמִי" בְּפָרֶק 4 שֶׁל Sanhedrin) (דף 38, צד א); Rabbah, Bereishis (תחילת פרק 8;

פרק 24); Tazria; פרק 14, Zohar; חלק I, Bereishis (55b); Lech (דף 90, צד ב).

ההערה מונה את המקורות הדנים בפסוק "גלמי ראו עיניך": התלמוד בסנהדרין, המספר שעפרו של אדם הראשון נאסף מכל העולם, מדרש רבה והזוהר.

יָמִים יִצְרוּ וִירָא (צ"ט א') חַיִּי (קכ"א ע"ב). וְבִהְרַמְיָא [ובהרב משה זכות] שֶׁם וִיחִי (דרכ"ד סע"א [סוף עמוד א] דרל"ג

ב').⁷³

[על] "ימים יצרו": Chayei; Vayera (99a); (דף 121, צד ב). וְבִרְמַזְרָם שֶׁם. Vayechi (דף 224, סוף צד א; דף

233, צד ב).

בהמשך מובאים קטעי הזוהר המבארים את "ימים יצרו", וכן פירוש הרמ"ז עליהם. בִּיֶּשֶׁת Vayechi אומר הזוהר שכאשר אדם זוכה בזכות מעשיו הטובים בעולם הזה, ימיו מתברכים למעלה.

וְזֶהוּ בַּחַיִּי מְרַגְלִים ⁷⁴ שֶׁשֶּׁלַח יְהוֹשֻׁעַ ^{75, 76, 77} לְרַגֵּל אֶת יְרִיחוֹ דִּהְיִינוּ בַּחֲנִינֵת רִיחַ הַנִּי"ל לְרַגֵּל וּלְהַבְחִין בַּחַיִּי

הַלְבוּשִׁין שֶׁמִּבְחִינֵת רִיחַ הַנִּי"ל (וְעַמִּיִּשׁ בִּפִּי חַיִּי שֶׁרָא בְּדִי"ה עֵינַי בְּעִי"ח [בעץ חיים] שֶׁמִּי"ט פ"ה).

וזוהי בחינת המרגלים ששלח יהושע לרגל את יריחו, כלומר, בחינת הריח שהוזכרה לעיל: לרגל ולבחון את

הלבושים הנובעים מבחינת הריח האמורה. (וְעֵינַי בְּמָה שֶׁנִּכְתַּב בְּפֶרֶשֶׁת חַיִּי שֶׁרָא, בְּמֵאמַר הַמִּתְחִיל [...]); ראו Etz

(.Chaim, Sha'ar 49, chapter 5).

המרגלים של יהושע מייצגים את בחינת הריח: יריחו, ששמה קשור לריח, מבטאת את ההארה הדומה לריח. על כל אדם "לרגל" ולבחון את לבושי נשמתו, הנובעים מבחינה זו.

ובחיי מרגלים ששלח משה לתור את ארץ כנען דהיינו לבחון את מהות אהוי"ר [אהבה ויראה] וזהו א"א

ובחינת המרגלים ששלח משה לתור את ארץ כנען היא לבחון את המהות של אהבה ויראה, והדבר בלתי אפשרי

מרגלי משה נשלחו לתור את ארץ כנען, המייצגת את בחינת הבדיקה של המהות האמיתית של אהבת ה' ויראתו. לרוב האנשים אין אפשרות לערוך בדיקה כזאת.

אלא בבחי' משה בחי' חמה שהוא מחכמה כמאמרם ז"ל [זכרנו לברכה / זכרונם לברכה] פני משה כפני חמה⁷⁸ ואינו שוה לכל נפש

אלא למי ששייך לבחינת משה, בחינת החמה, שמקורה בחכמה, כפי שאמרו חז"ל: "פני משה כפני חמה"; ואין הדבר בהישג ידה של כל נשמה.

בחינה זו שייכת למדרגת משה, שפניו היו "כפני החמה". אדמו"ר הזקן אומר שהחמה מקורה בחכמה. לא כל נשמה יכולה להגיע למדרגה זו.

ולכן לא היה צווי ע"ז לכל אדם כמארוז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אני איני מצוה לך⁷⁹ (ועיין בסש"ב [בספר של בינונים] פרק י"ד)⁸⁰

ולכן לא ניתנה על כך ציווי לכל אדם, כפי שאמרו חז"ל: "אני איני מצוה לך" (ועיין בספר של בינונים [תניא], פרק י"ד);

זו הסיבה שה' לא ציווה על כך: "אני איני מצוה לך" פירושו שאין זו חובה המוטלת על כל אדם. בתניא, פרק י"ד, מוסבר שמדרגת הבינוני פתוחה לכל אדם, ואילו שלמותו של הצדיק אינה בהישג ידו של כל אחד.

משא"כ בחי' המרגלים ששלח יהושע יש לכל אדם לרגל ולחשוב שלא תהיה נשמתו ערומה בלי לבושי שהן מחשבות התורה והמצוות כנ"ל

אבל בנוגע לבחינת המרגלים ששלח יהושע, על כל אדם לרגל ולחשוב כיצד לא תהיה נשמתו עירומה, בלי לבושים, שהם מחשבות התורה והמצוות, כנזכר לעיל.

מרגלי יהושע שונים מכך: על כל אדם לבדוק שנשמתו אינה נשארת עירומה, בלי לבושי המחשבות של תורה ומצוות.

(וברבות נזכר ענין וישלח יהושע ר"פ שלח. ברות ריש פרשה ב' המה היוצרים⁸¹ אלו המרגלים הה"ד [הדא הוא דכתיב] וישלח יהושע⁸² כו' זח"ב [זהר חלק ב'] ס"פ תרומה בספד"צ [בספרא דצניעותא] ספ"ד [ספרא דצניעותא] ח"ג [חלק ג'] אחרי)

(במדרש רבה נזכר ענין "וישלח יהושע" בתחילת פרשת שלח. ברות רבה, בתחילת פרשה ב': "המה היוצרים — אלו המרגלים, זהו שכתוב: 'וישלח יהושע' וכו'. וזהר, חלק ב', סוף פרשת תרומה; בספרא דצניעותא, סוף פרק ד'; חלק ג', אחרי.)

הערה זו מרכזת מקורות העוסקים במרגלי יהושע. מדרש רבה על פרשת שלח פותח בעניינם, ורות רבה דורש את "המה היוצרים" שבדברי הימים כמתייחס למרגלים אלה.

(ד"ס ע"ב ודס"ב ב') **פ' שלח** (ק"ס ע"ב) **וע' בשל"ה** [בשני לוחות הברית] **פ' בשלח**⁸³ (דף שי"ד ב') **סדי"ה אמנם יש** מה שפ"י מאמר הזהר הני"ל.

(דף ס' ע"ב ודף ס"ב ע"ב); **פרשת שלח** (דף ק"ס ע"ב). **ועיינו בשל"ה**, **פרשת בשלח** (דף שי"ד ע"ב), בסוף הקטע המתחיל "אמנם יש", בפירושו למאמר הזהר הנזכר לעיל.

ההערה ממשיכה ומביאה מקורות מהזהר בפרשת אחרי ובפרשת שלח, וכן מהשל"ה, שבו הוא מפרש את דברי הזהר על המרגלים.

ואפשר לומר פ"י הרבות המה היוצרים ע"פ מ"ש למעלה שהם מרגלים לבח"י ימים יצרו גם לבחינת וייצר

ואפשר לפרש את דברי המדרש רבה "המה היוצרים" על פי מה שנכתב לעיל: שהם מרגלים לבחינת "ימים יצרו", וגם לבחינת "וייצר"

אדמו"ר הזקן מציע פירוש משלו ל"המה היוצרים": המרגלים בוחנים את מה שנוצר — הן את הימים הנוצרים ללבושים והן את יצירת האדם עצמו.

ה' אלקים את האדם וייצר בשני יודין שפירשו ברבות בראשית ר"פ י"ד ב' יצירים יצר טוב ויצר הרע⁸⁴ **וצ"ל היצה"ר** [היצר הרע] **כפוף ובטל ליצ"ט** [ליצר טוב]

"ה' אלקים את האדם": "וייצר" כתוב בשני יודיין, כפי שפירשו חז"ל בבראשית רבה, בתחילת פרשה י"ד: שני יצרים — היצר הטוב והיצר הרע. והיצר הרע צריך להיות כפוף ובטל ליצר הטוב;

בפסוק "וה' אלקים יצר את האדם", המילה "וייצר" כתובה בשני יודיין, והמדרש מפרש זאת כשני יצרים — טוב ורע. היצר הרע צריך להיכנע ולפנות מקום ליצר הטוב.

ולכן אחד מן היודיין נקוד ונרגש והשני נסתר רמז שחפץ ה' שיצה"ר [שיצר הרע] **יהיה נכלל ביצ"ט** [ביצר טוב] **ונכפף לו.**

לכן אחד מהיודיין מנוקד ונשמע, והשני נסתר. זהו רמז לכך שה' רוצה שהיצר הרע יכלל ביצר הטוב וייכפף לו.

אחד משני היודיין מנוקד ונשמע, והאחר שותק. הדבר מרמז שה' רוצה שהיצר הרע ייבלע בתוך היצר הטוב וייכנע לו.

כ"כ [כל כך] הרמ"ז [הרב משה זכות] **בפי תזריע**⁸⁵ (דמ"ו ע"ב) והכנעה זו זהו ע"י שמירת המחשבה דבור ומעשה כמ"ש בכינונים וע"ז אמר המה היוצרים שהם המרגלים ושלוחים להבחין בחיי הלבושים **דמחודומ"ע** [דמחשבה דבור ומעשה].

כך כתב הרמ"ז בפרשת תזריע (דף מ"ו ע"ב). הכנעה זו נעשית על ידי שמירת המחשבה, הדיבור והמעשה, כפי שכתוב בספר של בינונים. ועל כך נאמר "המה היוצרים": הם המרגלים והשליחים שנשלחו לבחון את בחינת הלבושים של מחשבה, דיבור ומעשה.

זהו פירוש הרמ"ז בפרשת תזריע. היצר הרע מוכנע באמצעות שמירת המחשבה, הדיבור והמעשה, כפי שמוסבר בספר של בינונים (תניא); והמרגלים, ה"יוצרים", נשלחים לבחון את הלבושים האלה.

ולפי פשוטו של הרבות דפי המה היוצרים מלשון יוצר כלי חרש כמ"ש מרגלים חרש.⁸⁶ י"ל [יש לומר] **ע"פ מ"ש במא"א** [במאורי אור] **אות פ' סעי' [סעיף] נ'.**

ולפי הפשט במדרש רבה, שפירש "המה היוצרים" במשמעות של יוצר כלי חרס, כפי שנאמר "מרגלים חרש", אפשר להסביר זאת על פי מה שכתוב במאורי אור, **אות פ', סעיף נ'.**

לפי הפשט במדרש, המרגלים התחזו ליוצרי כלי חרס, בהתאם לביטוי "מרגלים חרש". אדמו"ר הזקן מסביר זאת על פי קטע במאורי אור.

פכים קטנים⁸⁷ שחזר עליהם **יעקב**⁸⁸ הם ניצוצים שנפלו בשכירת הכלים מעולם התהו וידוע שע"י המצות מעלים הניצוצים הנ"ל שנפלו לשרשן וע"כ המה היוצרים כלים הנ"ל.⁸⁹

הפכים הקטנים שיעקב חזר לקחת הם ניצוצות שנפלו בשכירת הכלים מעולם התהו. וידוע שעל ידי המצוות מעלים את הניצוצות האלה שנפלו אל שורשם. לכן הם "היוצרים" של הכלים האלה.

יעקב חזר לקחת פכים קטנים, ומאורי אור מסביר שהם מסמלים את הניצוצות שנפלו כשנשברו הכלים של עולם התהו. מאחר שהמצוות מעלות את הניצוצות האלה לשורשם, מי שמקיים אותן הוא "יוצר" הכלים הללו.

קטע 7 • 12-13

"חרש": מחשבה ושתיקה

12 וגם כמ"ש אנחנו החומר ואתה יוצרנו^{90,91} ועיין מזה ברבות כי תשא פמ"ו⁹² ועיין ברבות בראשית

פי"ד [פרק י"ד / פרשה י"ד] **ע"פ ככלי יוצר**⁹³

וכן נאמר: "אנחנו החומר ואתה יוצרנו"; ראו על כך גם במדרש רבה, כי תשא, פרשה מ"ו, וכן במדרש רבה, בראשית, פרשה י"ד, על הפסוק "ככלי יוצר".

פסוק נוסף הנסמך על המילה "יוצר" הוא "אנחנו החומר ואתה יוצרנו". אדמו"ר הזקן מפנה למדרש רבה על כי תשא, וכן למדרש רבה בראשית על הפסוק "ככלי יוצר".

וזוהו המה היוצרים כו' מיהו שם אמר ככלי חרס אין כתיב כאן אלא ככלי יוצר אי"כ אי"א לומר כן פי' מרגלים חרש.

וזוהו "המה היוצרים" וכו'. אולם שם נאמר: "לא ככלי חרס כתיב כאן, אלא ככלי יוצר"; ואם כן, אי אפשר לפרש כך את "מרגלים חרש".

אפשר היה לכאורה לפרש את "המה היוצרים" כמתייחס ל"חרש" של המרגלים. אך המדרש מבחין בין "כלי חרס" לבין "כלי יוצר", ולכן אין לפרש את "חרש" שבכינוי "מרגלים חרש" כמעשהו של יוצר כלים.

אך פי' חרש לשון מחשבה כמו אל תחרוש על רעך.⁹⁴ היינו כי צריך להיות ממארי דחושבנא ולחשוב מחשבות להזהר בלבושי הנפש מחודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] שתהיינה בבחי' ריח ניחוח להי⁹⁵ כני"ל.

אלא ש"חרש" הוא לשון מחשבה, כמו "אל תחרוש על רעך". כלומר, על האדם להיות מ"מארי דחושבנא", לחשוב ולשקול את הדברים, ולהיזהר בלבושי הנפש — מחשבה, דיבור ומעשה — שיהיו בבחינת "ריח ניחוח להוי", כנזכר לעיל.

במקום זאת, "חרש" פירושו מחשבה, כמו "אל תחרוש על רעך". תפקידם של המרגלים הוא כשל "מארי דחושבנא": לחשוב בזהירות על לבושי הנפש — מחשבה, דיבור ומעשה — כדי שיהיו "ריח ניחוח להוי".

13 ועמ"ש בד"ה על כן יאמרו המושלים בואו חשבון⁹⁶ כו' גם חרש⁹⁷ ענין שתיקה כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירש רש"י] ע"ד מ"ש ברכות פ' וישב פ"ד ע"פ מאלמים אלומים⁹⁸ משתוקתא דאימא קמה⁹⁹ וכן ברכות באסתר ע"פ אין אסתר מגדת.¹⁰⁰

ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון" וכו'. גם "חרש" הוא לשון שתיקה, כפי שמפרש רש"י, בדומה למה שנאמר במדרש רבה, פרשת וישב, פרק פ"ד, על הפסוק "מאלמים אלומים": "שתיקותא דאימא קמה"; וכן במדרש רבה על אסתר, על הפסוק "אין אסתר מגדת".

אדמו"ר הזקן מפנה תחילה למאמר על הפסוק "על כן יאמרו המושלים בואו חשבון", שבו "חשבון", כלומר חשבון נפש, מזכיר את "בעלי החשבונות". לאחר מכן הוא מביא פירוש שלישי ל"חרש" — שתיקה, כפי שרש"י אומר שהמרגלים נצטוו להתנהג כאילו אינם שומעים. המדרש מדבר על "שתיקותא דאימא", שתיקתה של רחל, שעברה לצאצאיה עד אסתר, שעליה נאמר "אין אסתר מגדת" את מוצאה.

ישפה יש פה ושותק¹⁰¹ כו' ועייין בפ"י המשניות להרמב"ם [להרבי משה בן מימון] ספ"ק [סוף פרק קמא] דאבות על המשנה ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה:¹⁰²

"ישפה" — יש פה, ובכל זאת הוא שותק וכו'. ועיינו בפירוש המשניות לרמב"ם, בסוף הפרק הראשון של אבות, על המשנה: "ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה".

האבן של בנימין בחושן הייתה ישפה, שנדרשה כ"יש פה": הוא ידע על מכירת יוסף, ובכל זאת שמר על שתיקה. אדמו"ר הזקן מפנה גם לפירוש הרמב"ם למשנה במסכת אבות: "ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה".

בעבודה

על האדם לקבוע במחשבתו שכל מחשבה קדושה ממשיכה מלמעלה לכוש לנשמתו, ולחשוב, לדבר ולעסוק בתורה ובמצוות לא לשם שכר, אלא כדי להיכלל באחדותו של ה'. עליו להתייחס למחשבה זרה בחומרה שבה מתייחסים לעבודה זרה, וכאחד מ"בעלי החשבון" לעבור בכל יום על המחשבות שעברו בו, כדי שנשמתו לא תישאר עירומה.

שאלות לשיחה

1. מדוע נדרש ציווי ה' למרגלים של יהושע, ואילו המרגלים של משה נשלחו לשיקול דעתו, ומה מבטא כל סוג של ריגול בעולמו הפנימי של האדם?
2. כיצד יכולה מצווה שנעשית במטבעות כסף ונחושת להמשיך אותה אלקות כמו מצווה שנעשית במחשבה או בדיבור?
3. מדוע נשמה בלא לבושים אינה יכולה להיכלל באחדותו של ה', וכיצד התורה והמצוות משנות זאת?
4. אם ה' אינו מחשיב מחשבה רעה כמעשה, מדוע המאמר מתייחס למחשבה זרה בחומרה שבה הוא מתייחס לעבודה זרה?
5. כיצד הפירושים ל"חרש" — כלי חרס, מחשבה ושתיקה — מתארים כל אחד את עבודת המרגלים?

הערות

פסקה 1

1 וישלח יהושע מן השיטים

קה"ת מפנה להערה 34 ברשימת המאמרים שנדפסה בסוף Maamarim Ketzarim, הערה על מאמר זה.

הערת קה"ת

ראה ברשימת המאמרים בסו"ס מאמרים-קצרים ע' תריד הערה 34. וראה אוה"ת שופטים ע' תתסד. באוה"ת במדבר-ו ע' איתתכו מציין לד"ה זה בשם "וישלח יהושע דלאוני". וראה שם הערה לכאן. הגהה לדרוש זה נדפסה באוה"ת במדבר-ב הוספות ע' 122 ואילך. נתבאר בד"ה משנת תשל"ו (נדפס בסה"מ מלוקט-ב ע' שיא ואילך). ראה גם ד"ה זה משנת תשמ"ב.

2 וישלח יהושע מן השיטים

יהושע שולח כחשאי שני מרגלים מהשיטים כדי לראות את הארץ ואת יריחו, לפני שבני ישראל חוצים את הירדן. כל המאמר בנוי על פסוק זה ועל המילה "חרש" שבו.

Joshua 2:1 יהושע ב'א'

וישלח יהושע בן נון מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש לאמר לכו ראו את הארץ ואת יריחו וילכו ויבאו בית אשה זונה ושמה רחב וישכבו שמה:

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יהושע ב, א.

3 בודאי לא עשה יהושע מדעתו

קה"ת מפנה להערה 25 בשיחת הרבי בשבת פרשת שלח תשמ"ט, בהקשר לקביעה שיהושע ודאי לא שלח את המרגלים מיוזמתו.

הערת קה"ת

ראה שיחת ש"פ שלח (בספר השיחות תשמ"ט ע' 536) הערה 25.

4 שלח לך

דברי ה' למשה: "שלח לך אנשים, ויתורו את ארץ כנען". את המילים "לך" מפרשים חז"ל כהשגחה להחלטה לשלוח בידי משה.

Numbers 13:2 במדבר י"ג:ב'

שְׁלַח־לְךָ אַנְשִׁים וַיְתוּרוּ אֶת־אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶשְׁר־אֶנִּי נָתַן לְכִנִּי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִשְׁטָה אֶבְתִּירוּ תִּשְׁלְחוּ כָל־נָשִׂיא כְּהֶם:

'Send thou men, that they may spy out the land of Canaan,' which I give unto the children of Israel; of every tribe of their fathers shall ye send a man, every one a prince among them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יג, ב.

5 לדעתך אני איני מצוה

ריש לקיש מפרש את "שלח לך" כ"מדעתך", ושואל: האם אדם יבחר לעצמו חלק רע? והו' אחד המקומות שמציינת קה"ת כמקור לאמירת חז"ל

המצוטט כאן.

Sotah 34b סוטה ל"ד ב

Bamidbar Rabbah 16:8 במדבר רבה ט"ז:ח'

הערת קה"ת

סוטה לך, ב. במד"ר פט"ו, ח. תנחומא שלח הובא בפירש"י.

6 לדעתך אני איני מצוה לך

רש"י, בעקבות מדרש תנחומא, מסביר את "שלח לך" כך: "לדעתך; אני מצווה לך; אם תרצה שלח". אדמו"ר הזקן מעמיד זאת בניגוד ליהושע, שפעל בוודאי על פי ציווי ה'.

Rashi on Numbers 13:2 רש"י על במדבר י"ג:ב'

שלח לך אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים? לפי שְׁלַחְתָּהּ עַל עֶסְקִי דָּבָה, שְׁדַבְּרָה בְּאָחִיָּה, וְרָשָׁעִים הִלְלוּ רָאוּ וְלֹא לָקְחוּ מוֹסֵר (תנחומא): שלח לך. לְדַעְתָּךְ, אָנִי אֵינִי מִצְוֶה לָךְ, אִם תִּרְצֶה שְׁלַח; לִפִּי שֶׁבָּאוּ יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ נִשְׁלַחְהָ אַנְשִׁים לִפְנֵינוּ, כִּמְה שֶׁנֶּאֱמַר "וְתִקְרְבוּ אֵלַי כָּל־כֶּכֶם" וְגו' (דברים א'), וּמִלֶּשָׁה נִמְלָךְ בְּשִׂכְיָנָה, אָמַר, אֲמַרְתִּי לָהֶם שֶׁהִיא טוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲעֵלֶה אֲתָכֶם מִצְרַיִם" וְגו' (שמות ג'), חֲיִיָּהֶם שֶׁאֵין נֹתֵן לָהֶם מְקוֹם לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי מִרְגָּלִים, לְמַעַן

...

שלח לך אנשים — Why is the section dealing with the spies put in juxtaposition with the section dealing with Miriam's punishment? To show the grievousness of the spies' sin: because she (Miriam) was punished on account of the slander which she uttered against her brother, and these sinners witnessed it and yet they did not take a lesson from SEND THEE לך her. שלח לך (Midrash Tanchuma, Sh'lach 5) (more lit., for thyself) — i.e. according to your own judgement: I do not command you, but if

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

7 ביריחו שהיתה מנעולה של א"י

בפרשת מסעי כותב אדמו"ר הזקן שליריחו היו שבע חומות, כנגד שבעת העמים ששורשם בשבע המדות, מפני שיריחו הייתה המנעול של ארץ ישראל; והיא לא נתחלקה מעולם בין השבטים, משום שהיא כוללת את הארץ כולה.

הערת קה"ת

ראה במדב"ר טו, טו. תנחומא בהעלותך י. ועל"ק (צא, א) במסעי. וש"נ. [כ].

8 ויריחו סוגרת

"ויריחו סוגרת ומסוגרת מפני בני ישראל, אין יוצא ואין בא". אדמו"ר הזקן מצטט זאת כדי להראות שיריחו הייתה מנעולה של הארץ.

Joshua 6:1 יהושע ו'א'

ויריחו סִגְרָת וּמִסְגָּרָת מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא:

Now Jericho was straitly shut up because of the children of —Israel: none went out, and none came in

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

9 החתי האמורי גוי כל בעלי יריחו

יהושע מזכיר ש"יושבי יריחו" נלחמו בישראל: האמורי, הפרזי, הכנעני, החתי, הגרגשי, החוי והיבוסי. כל שבעת העמים נזכרים כיושבי יריחו.

Joshua 24:11 יהושע כ"ד:יא

וַתַּעֲבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן וַתָּבֹאוּ אֶל־יְרִיחוֹ וַיִּלָּחֲמוּ בָכֶם בְּעֵל־יִרְיָחוֹ הָאֲמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִטִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי הַחִי וְהַיְבוֹסִי וְאַתָּן אוֹתָם בְּיָדְכֶם:

And ye went over the Jordan, and came unto Jericho; and the men of Jericho fought against you, the Amorite, and the Perizzite, and the Canaanite, and the Hittite, and the Girgashite, the Hivite, and the Jebusite; and I delivered them into your hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יהושע כד, יא.

10 החתי האמורי וגוי כל בעלי יריחו

המדרש שואל כיצד יכלו כל שבעת העמים להיות "יושבי יריחו", ומשיב שיריחו הייתה הבריה של הארץ, ולכן כולם התכנסו אליה. זהו הבסיס לאמירה שיריחו כללה את הארץ כולה.

Bamidbar Rabbah 15:15 במדבר רבה ט"ו:ט"ו

11 ואברהם זקן בא בימים

"ואברהם זקן בא בימים, והו"י בירך את אברהם בכל". פירוש הזוהר למילים "בא בימים" פותח את הדיון במאמר על לבושי הנשמה.

Genesis 24:1 בראשית כ"ד:א

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת־אֲבְרָהָם כָּל־

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD .had blessed Abraham in all things

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כד, א.

12 ופי' זוהר

הזוהר מלמד שימיו של אדם נעשים לבושי כבוד לנשמה בעולם הבא, ושאברהם, שזכה לכך, "בא בימים": הוא נכנס לימיו שלו והתלבש בהם. אדמו"ר הזקן בונה את רעיון המאמר על לבושי הנשמה על פי הקטע הזה.

Zohar I, 224a זו"א רכד, א

הערת קה"ת

זו"א רכד, א. וראה גם תו"א טז, א.

13 ימים יוצרו

"עיניך ראו גולמי... ימים יוצרו, ולא אחד בהם". כאן פירוש "ימים יוצרו" הוא שהימים נעשים לבושי הנשמה.

Psalms 139:16 תהילים קל"ט:ט"ז

גִּלְמִי רָאוּ עֵינֶיךָ וְעֶלֶסְפָּרָה כָּל־מַעֲשֵׂי יָמִים יָצְרוּ וְלֹא אֶחָד בָּהֶם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 והקדוש בשמים ובארץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת ישתבח.

15 רצוא ושוב

"והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". החסידות משתמשת ב"רצוא ושוב" של המלאכים כדי לתאר חיות שבאה ומסתלקת, מבלי להתיישב.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א':יד

וְהַחַיּוֹת רָצוּא וְשׁוּב כְּמֶרְאֵה הַבֶּזֶק:

And the living creatures ran and returned as the appearance .of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, יד.

16 ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

דברי הימים-א ז, כא (אבל בשמואל-ב ז, כג "כישראל").

17 ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

תפילתו של דוד: "ומי כעמך ישראל, גוי אחד בארץ". בהערות קה"ת מצוין שבפסוק המקביל בשמואל ב' ז, כג נאמר "כישראל"; אדמו"ר הזקן מפרש את המילים "גוי אחד בארץ" כגילוי אחדותו של ה' בארץ באמצעות ישראל.

I Chronicles 17:21 דברי הימים א י"ז:כ"א

וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ אֲשֶׁר הִלַּךְ הָאֱלֹקִים לְפָדוֹת לוֹ עַם לְשׁוֹם לֶךְ שָׁם גְּדִלוֹת וְנִגְרָאוֹת לְגֵרֶשׁ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר־פָּדִיתָ מִמִּצְרַיִם גּוֹיִם:

And who is like Thy people Israel, a nation one in the earth, whom G-d went to redeem unto Himself for a people, to make Thee a name by great and tremendous things, in driving out nations from before Thy people, whom Thou didst .redeem out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 פי' שאפי' בארץ מתחת ממשיכים בחי' אחד

באיגרת הקודש, סימן ט, נקרא הפסוק "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" באותו אופן: גם בענייני הארץ, כגון פרנסה, אסור לישראל להיפרד מן האחד האמיתי.

הערת קה"ת

ראה גם אגה"ק סי' טי' "דהיינו שגם בענייני ארץ לא יפרידו [נ"א יפרדו] מאחד האמת ח"ו". דרך מצותיך דף צה, א "פי' שישאל עושים שגם בארץ יהי גילוי בחי' אחד".

19 משא"כ כשהיא ערומה

קה"ת מצוין שמקטע מהמאמר הזה, מכאן ואילך, נדפס בשינויים קלים

באור התורה על שלח.

הערת קה"ת

קטע מכאן, נדפס ג"כ בשינויים קלים באוה"ת שלח ע' תרנו.

20 וכל נברא הווה ונפסד

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה רמב"ם הלי יסוה"ת ד, ג.

21 וכל נברא הווה ונפסד

הרמב"ם כותב שכל דבר המורכב מארבעת היסודות עתיד להתפרק ולחזור ליסודותיו. אדמו"ר חזקן משתמש בכך כדי להראות שנשמה שנבראה, מצד עצמה, רחוקה מאוד מהאין סוף הנצחי.

Mishneh Torah, Foundations of the Torah 4:3

הלכות יסודי התורה ד"ג

וכל המחקר מארבעה יסודות אלו הוא נפרד בסוף. יש שהוא נפרד לאחר ימים אחדים. ויש שהוא נפרד לאחר שנים רבות. וכל שנתחבר מהם אי אפשר שלא יפרד להן. אפילו הנהב והאדם אי אפשר שלא יפסד ויחזור ליסודותיו. וישוב מקצתו לאש. ומקצתו למים. ומקצתו לרוח. ומקצתו לארץ:

All things fused of the four elements terminate in dissolution. In some instances, the dissolution will be in but few days; in others, such dissolution will come to pass after many years; but all that which was fused by them can not avoid dissolution back into them. Even gold and platinum cannot avoid termination and a return to the elements. The process of such return is, part to fire, part to water, part to air and part to dust.

Torat Emet 363 (Public Domain) • Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain)

22 שע"ז יוכלו נשמות להכלל באחד

קה"ת מציין שבאור התורה על שלח מופיעה הגהה על מילים אלה.

הערת קה"ת

באוה"ת פ' שלח ע' תרנו יש הגהה לכאן.

23 התלמוד מונה את שבעת הרקיעים; בערכות, הרקיע השביעי, נמצאים

אוצרות החיים ונשמות הצדיקים, כפי שנאמר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים".

Chagigah 12b:13 חגיגה י"ב ב:ג

נשמתן של צדיקים — דקתיב: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך". רוחות ונשמות שעתידות [ות] להיבראות — דקתיב: "כי רוח מלפני יצטוף ונשמות אני עשיתי". וטל שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות בו מתים — דקתיב: "גשם נדבות תניף אלקים נחלתך ונלאה אתה כוננתה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

24 צרורה בצרור החיים

רבי אליעזר מלמד שנשמות הצדיקים גנוזות תחת כיסא הכבוד, כפי שנאמר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים".

Shabbat 152b:6-7 שבת קנ"ב ב:ו-ד

אף הקדוש ברוך הוא, על גופן של צדיקים אומר: "יבא שלום לנוחו על משכבותם", ועל נשמתן הוא אומר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים". על גופן של רשעים הוא אומר: "אין שלום אמר ה' לרשעים",

ועל נשמתו הוא אומר: "ונאת נפש אינך יקלענה בתוך כף הקלע". תנאי, רבי אליעזר אומר: נשמתן של צדיקים גנוזות תחת כיסא הכבוד, שנאמר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים". ושל רשעים זוממות והולכות, [ומלאך אחד עומד בסוף ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

25 והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים

רבי יצחק מלמד שכשם שיש גן עדן בארץ, כך יש גן עדן למעלה, כפי שנאמר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים". זהו הקטע הראשון מן הזוהר שמביא אדמו"ר חזקן בעניין צרור החיים.

Zohar, Vayera 16:230-18:251 ספר זוהר, וירא ט"ז-י"ח:רנ"א

R. Hizkiah here discoursed on the verse: For he looketh to the ends of the earth, and seeth under the whole heaven (Job 28, 24). 'How incumbent it is', he said, 'upon the sons of men to contemplate the works of the Almighty and to busy themselves in the study of the Torah day and night, for through him who thus busies himself the Almighty is glorified on high and below. The Torah indeed is a tree of life for all those who occupy themselves with it, affording them life ...

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

26 נפש אדוני צרורה בצרור החיים

הזוהר (ויקרא) מדבר על הנפש שירש דוד המלך, הקשורה בקשר העליון, ומסביר את "צרורה בצרור החיים" כך: הנפש קשורה לרוח, הרוח לנשמה, והנשמה להקדוש ברוך הוא.

Zohar, Vayikra 64:424-65:435 ספר זוהר, ויקרא ס"ד:תכ"ד-

ס"ה:תל"ה

It is written, "Let the earth bring forth a living soul" (Gen. 1, 24), this being the portion from which David inherited and became heir to the kingdom, as elsewhere explained. As has been stated, the soul is linked with the spirit, and the spirit with the super-soul. Happy those who obtain this noble heritage! Alas for the wicked whose souls do not even win them this world, much less the world to come I Of them it is written ... ten, "And the souls of thine enemies shall he sling out

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

27 נפש אדוני צרורה בצרור החיים

רבי אלעזר מציין שהפסוק אומר "נפש אדוני" בלי לפרט, כמו בפסוק "אשר לא נשא את נפשי לשווא", וקושר זאת לבטירת הקשר של כנסת ישראל עם בעלה בבוקר.

Zohar, Metzora 11:41-13:50 ספר זוהר, מצורע י"א:מ"א-י"ג:ג

If a man were to give all the substance of his house for love, "it would be utterly contemned": this means that if the Holy One, blessed be He, were to offer to the angels all the substance of His house in lieu of His uniting with the Community of Israel, they would condemn it, since they have no joy save in the hour when the Community of Israel unites with the Holy One, blessed be He. When a man puts on the ... phylactery of the hand, he should stretch

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

28 נפש אדוני צרורה בצרור החיים

הזוהר שואל מדוע נאמר "נפש" ולא "נשמה", ומשיב שהכול קשור יחד: הנפש ברוח, הרוח בנשמה והנשמה בהקדוש ברוך הוא; לכן הנפש קשורה

בצור החיים.

Zohar, Achrei Mot 45:271-46:280 ספר הזהר, אחרי מות מ"ה ער"א - מ"ו:ר"פ

R. Hizkiah and R. Jesse then rose and went on their way. 'Verily,' they said, 'when there are no righteous in the world, the world is sustained only by the Scroll of the Law.' R. Jesse asked: 'Why, when rain is wanted, do we go to the grave-yards, seeing that it is forbidden to "inquire of the dead" (Deut. 18, 11)?' He replied: 'You have not yet seen the "wing of the Bird of Eden".1r. Simeon. The "dead" here are those ... of the sinners of the heathens who are forever

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

29 והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה'

ברכתה של אביגיל לדוד: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את הוי' אלקיך". אדמו"ר הזקן מפרש שהצרור הוא לכושי התורה והמצוות, הכוללים את הנשמה באחדותו של ה'.

I Samuel 25:29 שמואל א כ"ה:כ"ט

וַיָּקָם אָדָם לְרִדְפָּךְ וּלְכַבֵּשׁ אֶת־נַפְשְׁךָ וְהָיְתָה נַפְשׁ אֲדֹנִי צְרוּרָה בְּצִרּוֹר הַחַיִּים אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ וְאֵת נַפְשׁ אֲבִיךָ יִקְלָעְנָה בְּתוֹךְ כֶּף הַקֶּלֶעַ:

And though man be risen up to pursue thee, and to seek thy soul, yet the soul of my lord shall be bound in the bundle of life with the L-RD thy G-d; and the souls of thine enemies, them shall he sling out, as from the hollow of a sling

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 צרורה בצרור החיים את ה'

הזוהר מתאר את הנפש קשורה לרוח, את הרוח לנשמה, ואת הנשמה קשורה לאין סוף; על כך נאמר: "צרורה בצרור החיים את הוי' אלקיך".

Zohar, Terumah 29:296-306 ספר הזהר, תרומה כ"ט:רצ"ו-ש"ו

This constitutes the attainment of the rest and quietude of the nephesh that is below, concerning which it is written: "But the soul (nephesh) of my lord shall be bound in the bundle of life with (et) the L-rd thy G-d" (I Sam. 25, 29); that is to say, in the union symbolized by et (the first and the last letters of the alphabet, signifying the union of all things), one being like unto another

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

31 ועיין מענין צרורה בצרור

קה"ת מפנה למאמר על הפסוק "והיתה נפש אדוני צרורה", במאמרי אדמו"ר הזקן על הנביאים.

הערת קה"ת

ראה גם ד"ה זה במאמרי אדה"ז-נביאים ע' טו. כעין זה ראה אוה"ת ויקרא-ב ע' תרצג. וראה לעיל לט, א במ"מ.

32 בגמרא פ"ב דחגיגה [ד"י"ב סע"ב]

קה"ת מצטט מאור התורה על הגמרא הזאת: "כלומר, ברקיע השביעי, הנקרא ערכות".

הערת קה"ת

"דהיינו ברקיע השביעי הנקרא ערכות" — אוה"ת נ"ך-א ע' שג. וראה שם ע' כט.

33 פ' בת' דשבת קנ"ב ב'

אור התורה מצטט את הגמרא בשבת: "ועל נשמתם נאמר 'והיתה נפש

אדוני צרורה", ואת דברי המהרש"א שאביגיל אמרה זאת לדוד.

הערת קה"ת

"ועל נשמתן הוא אומר והיתה נפש אדוני צרורה כו' ופי' מהרש"א אביגיל אמרה כן לדוד" — אוה"ת נ"ך-א ע' כט.

34 רבות ס"פ האזינו

אור התורה מצטט את המדרש הזה: "והיכן היא נתונה? תחת כיסא הכבוד שבשמים, כמו שאומרת אביגיל: 'והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים'".

הערת קה"ת

"והיכן היא מונחת תחת כסא הכבוד בשמים שכן אביגיל אומרת והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים כו'" — אוה"ת נ"ך-א ע' ל.

35 נשא ס"פ י"א גבי וישמרך

אור התורה מצטט את המדרש הזה: פירוש נוסף ל"וישמרך" הוא שישמור את נשמתך, כפי שנאמר: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור".

הערת קה"ת

"ד"א וישמרך ישמור את נפשיך וכן הוא אומר והיתה נפש אדוני צרורה בצרור כו'" — אוה"ת נ"ך-א ע' כט.

36

על הפסוק "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה" אומר המדרש שנשמות הצדיקים נתונות באוצר שלמעלה, כפי שאמרה אביגיל לדוד: "והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים".

Kohelet Rabbah 3:21:1 קוהלת רבה ג:כ"א:א

מי יודע רוח בני האדם וגו'. תני אחת נשמתן של צדיקים ואחת נשמתן של רשעים, כלם עולות למרום, אלא שנשמותיהן של צדיקים הן נתונות באוצר, ונשמותיהן של רשעים מטרפות בארץ, שאמרה אביגיל לדוד ברוח הקדש (שמואל א כה, כט): והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים, יכול אף של רשעים כן, תלמוד לומר: ואת נפש אביך יקלענה בתוך כף הקלע. מטרונא שאלה לרבי יוסי בן הלפתא, אמרה לו מה הוא דין דקתיב: ומי יודע רוח בני האדם ...

Who knows the spirit of the sons of man? Does it go upward? And the spirit of the animal, does it go downward to the earth?" (Ecclesiastes 3:21). "Who knows the spirit of the sons of man...?" It is taught: Both the soul of the righteous and the soul of the wicked, all of them ascend on High; however, the souls of the righteous are placed in the treasury, while the souls of the wicked are cast down to the earth, as ... Avigayil said to David, with divine inspiration: "May

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

37 תרומה קמ"ב סע"ב

אור התורה מצטט את הזוהר הזה: הנשמה קשורה לאין סוף, ועל כך נאמר "והיתה נפש אדוני צרורה".

הערת קה"ת

"וההיא נשמתה אתקשרת בא"ס ב"ה כו' וע"ד כתיב והיתה... — אוה"ת נ"ך-א ע' ל.

38 ויקרא כ"ה א'

קה"ת מפנה ל"יהל אור", פירוש הצמח צדק לתהילים, בהקשר לקטע הזה בזהר.

הערת קה"ת

ראה יהל אור ע' תקסד.

39 מצורע נ"ה א'

"יהל אור" מצטט את הוזהר, שלפיו "נפש אדוני" אינו מפורש, כמו "אשר לא נשא לשווא נפשי", ואת פירוש "מקדש מלך": נפש זו היא בחינת מלכות, הצרורה בצרור החיים שהוא יסוד, הכולל את המוחין של אבא ואמא הנקראים חיים.

הערת קה"ת

"ע"פ והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את ה' אלקיך נפש אדוני סתם, כד"א אשר לא נשא לשווא נפשי, ופי' במק"מ נפש כו' היא בחי' מל' שהיא צרורה בצרור החיים שהוא היסוד שיש בו מוחין דאורי' הנק' חיים עכ"ל" — אוה"ת יהל אור ע' תקסב. וראה שם ע' תקסד. תרצד.

40 בפרס ערך צרור

קה"ת מפנה לשני מקומות באור התורה בהקשר לערך בפרס על "צרור".

הערת קה"ת

ראה באוה"ת במדבר-ז ע' א'תשצ. וראה גם באוה"ת נ"ך ע' לא.

41 במאורי' אות צדיק ס"כ

אור התורה מצטט את מאורי אור: "צרור החיים נקרא יסוד דבינה, שבו צרור יסוד דחכמה".

הערת קה"ת

באוה"ת נ"ך ע' לא "צרור החיים נק' יסוד דבינה שנצטר בה יסוד החכמה כו". וראה גם ע' תרצד. וראה יהל אור (הוצאת תשד"מ) ע' תשיח. מובא גם באוה"ת שלח ע' תעו.

42 זח"א ויקרא ק"ו ב'

אור התורה מסכם את הקטע הזה בזה: "צרור החיים הוא גן עדן העליון".

הערת קה"ת

"צרור החיים ג"ע העליון" — אוה"ת נ"ך-א ע' ל.

43 והריחו ביראת ה'

נאמר על משיח: "והריחו ביראת הוי", ולא למראה עיניו ישפוט". אדמו"ר הזקן משתמש בפסוק כדי לציין את בחינת הריח.

Isaiah 11:3 ישעיהו מ"א:ג'

וְהִרְיָחוּ בִּירְאָת ה' וְלֹא-לְמַרְאֶה עֵינָיו יִשְׁפּוּט וְלֹא-לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ: And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the hearing of his ears

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י יא, ג.

44 אאריך אפי ותהילתי אחטם לך

"למעני אאריך אפי, ותהילתי אחטם לך". אדמו"ר הזקן שומע במילה "אאריך" רמז לשם אריך אנפין, וב"אחטם" — לחוטם, האף.

Isaiah 48:9 ישעיהו מ"ח:ט'

לְמַעַן שְׁמִי אֶאְרִיךְ אֶפִי וְתִהְיֶה לִּי אֶחְסִים לְךָ לְבִלְתִּי הִכְרִיתִךְ: For My name's sake will I defer Mine anger, And for My praise will I refrain for thee, that I cut thee not off

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מח, ט. ראה גם לקמן תבוא מג, ג.

45 כמ"ש באדרא דנשא . . לבעל החוטם אני מתפלל

"יהל אור" מצטט את האדרא: רב המנונא סבא התפלל "למרי דחוטמא", וזהו פירוש "ולמען תהילתי אחטם לך". אריכות החוטם היא 375 עולמות,

המתמלאים ממנו וכולם נאחזים בו"א.

הערת קה"ת

"תאנא כדוהו רב המנונא סבא בעי לצלאה צלותיה אמר לבעל החוטם אני מתפלל לבעל החוטם אני מתחנן, והיינו דכתיב ותהילתי אחטם לך, תנא אורכא דחוטמא תלת מאה וע"ה עלמין אתמליין מההוא חוטמא וכולהו מתדבקין בו"א" — יהל אור ע' תרסח.

46 לבעל החוטם אני מתפלל ולבעל החוטם אני מתחנן

באידרא, רב המנונא סבא היה מתפלל: "למארי דחוטמא אנא צלי, למארי דחוטמא אנא מתחנן", והוזהר מצטט את הפסוק "ותהילתי אחטם לך". אדמו"ר הזקן מזהה את החוטם עם בחינת הריח.

Zohar, Idra Rabba 9:63-10:73 ספר הוזהר, האדרא רבא ט':ס"ג-י"ע:ג'

47 ארוכה מארץ מדה

"ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על הארץ אריך אנפין, המשתרעת מאין סוף ועד למדרגה הנמוכה ביותר.

Job 11:9 איוב י"א:ט'

אַרְכָּה מְאֹרֶץ מִדָּה וְרַחְבָּהּ מִנֵּי־יָם:

The measure thereof is longer than the earth, and broader than the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב יא, ט.

48 ברבות במדבר ספ"ה

אור התורה מסכם את המדרש הזה: על "למען שמי אאריך אפי" דורשים "אחתום" כחותם, קצה החתום של הגאולה, וכן שח' חותם את ישראל לטובה, כמו "שימני כחותם", וכך נמנע מהם להיכרת בגלות.

הערת קה"ת

"ע"פ למען שמי אאריך אפי . . דורש אחטם לשון חותם קץ הגאולה החתום (כמו חתום הוא באוצרותי בפי' האזינו) גם חותמה לטובה כמ"ש שימני כחותם כו' והיא גרמה להם שלא נכרתו בגלות" — אוה"ת נ"ך-א ע' קעט.

49 אחטם לך לשון חותם

המדרש מפרש את "אחטם לך" כחתימה: חתימתו של קץ הגאולה, והקב"ה חותם את ישראל לטובה, כמו בפסוק "שימני כחותם על לבך"; חתימה זו שמרה עליהם שלא ייכרתו בגלות.

Bamidbar Rabbah 5:6 במדבר רבה ה':ו'

50 שימני כחותם

"שימני כחותם על לבך, כחותם על זרועך". אדמו"ר הזקן רואה כחותם את המשכת האור למטה.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו'

שִׁימֵנִי כְּחוֹתֶם עַל-לִבְּךָ כְּחוֹתֶם עַל-זְרוּעֶךָ כִּי-עֲזָה כְּמֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֹׂאֵל קִנְיָה רֶשֶׁפִּיָּה רֶשֶׁפִּי אֵשׁ שְׁלֹהֲבָתִיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ח, ו.

51 אחרי ע"ה בי

בנוסח קה"ת כתוב אחרי 78, והוא מציע לתקן ל-71, כפי שמופיע באור התורה; בנוסח שלנו כבר כתוב 71. אור התורה מסכם שם את הזוהר: נפש קשורה לרוח, רוח לנשמה ונשמה להקב"ה, וכך נפש קשורה בצרור החיים באמצעות רוח ונשמה.

הערת קה"ת

אולי צ"ל ע"א ב'. וכ"ה באוה"ת נ"ך-א ע' ל' "משמע הצרור ג' הנפש מתקשרא ברוח ורוח בנשמה ונשמה בקב"ה נמצא הנפש צרורה בצרור החיים ע"י רוח ונשמה" ע"ש.

52 ב — בחי ריח

קה"ת מפנה לשני מקומות באור התורה על בראשית בהקשר לבחינת הריח.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית רפז, ב. רצה, ב.

53 בביאור ע"פ אלה מסעי

בביאור על "אלה מסעי" מוסבר שהמסעות הם העליות של ישראל מלמטה למעלה, באמצעות הכנעת הרע והפיכתו. כתיבתם בידי משה קשורה לאמרת חז"ל: "חותמו של הקב"ה אמת".

הערת קה"ת

לקמן צא, ד.

54 בזהר בלק דקפ"ו א'

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: The Rebbe's maamar "וישלח יהושע" (5736).

הערת קה"ת

ראה לקמן פ' מסעי פט, ב. ובוהר שם מדובר בלבושים כפשוטם וריח כפשוטו, שהשייכות דלבושים לריח היא בכל הלבושים, ומחשבה דיבור ומעשה נק' בשם יריחו ויריחו מלשון ריח גם לפני הכיבוש ואפילו לפני שילוח המרגלים לשם — בד"ה וישלח יהושע תשל"ו הערה 10.

55 הערת קה"ת מפנה ל: Leviticus 25:1 למילים האלה.

Leviticus 25:1 ויקרא כ"ה:

וידבר ה' אל־מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:

:And the L-RD spoke unto Moses in mount Sinai, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 8

56 בריחא דלבושייכו

ילד ניגש אל שני כמרים ואמר להם שלא קראו קריאת שמע בזמנה, משום שהיו עסוקים בסיוע לכלה ולחתן. כששאלו אותו כיצד ידע, השיב: "מריח הבגדים שלכם ידעתי". אדמו"ר הזקן מביא את הסיפור כדי להראות שהבגדים נושאים ריח.

Zohar, Balak 4:24-6:33 ספר זוהר, בלק ד':כ"ד-ו':ל"ג

57 סדי"ה ועתה יגדל נא

הקטע החותם את המאמר, המתחיל ב-39b, מפרש את "כוח אדני"י"י כאור אין סוף הנמשך למטה באמצעות קיום המצוות כציווי המלך; כוח זה מעלה את הנשמות, מלביש אותן ומקיף אותן, כך שהן "צרורות בצרור החיים את הוי"י".

הערת קה"ת

לעיל לט, ב ואילך.

58 הערת קה"ת מפנה ל: Numbers 33:1-36:13 למילים האלה.

Numbers 33:1-36:13 במדבר ל"ג:א-ל"ו:י"ג

פסקה 9

59 משכו וקחו

ציווי של משה לפני יציאת מצרים: "משכו וקחו לכם צאן למשפחותיכם ושחטו הפסח". זוהר מפרש את "משכו" כהמשכת הימים העליונים למטה.

Exodus 12:21 שמות י"ב:כ"א

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכוּ וקָחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח:

Then Moses called for all the elders of Israel, and said unto them: 'Draw out, and take you lambs according to your families, and kill the passover lamb

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 משכו יומין עילאין לגבי יומין תתאין

זוהר מסביר ש"משכו" פירושו להמשיך ממקום אחד למקום אחר: להמשיך את הימים העליונים, 366 כמניין "משכו", אל הימים התחתונים. אדמו"ר הזקן מצטט זאת בהקשר של הימים כערוצים להמשכה למטה.

Zohar, Pinchas 104:696-105:706 ספר זוהר, פנחס ק"ד:תרצ"ו-ק"ה:תש"ו

61 שבעת ימים ושבעת ימים

על הפסוק בעניין המשתה של שלמה, "שבעת ימים ושבעת ימים, ארבעה עשר יום", אומר זוהר שהכפילות מלמדת על עולם עליון ועולם תחתון. זהו אחד המקומות שההערה מביאה בעניין הימים.

Zohar, Vayechi 75:771-781 ספר זוהר, ויחי ע"ה:תשע"א-תשפ"א

62 ע"מ לקבל פרס

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

וראה אבות א, ג.

63 ע"מ לקבל פרס

אנטיגנוס איש סוכו: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס". אדמו"ר הזקן מיישם זאת על המחשבה הקדושה: מטרתה להיכלל באחד, ולא לקבל שכר.

Pirkei Avot 1:3 משנה אבות א':ג

אַנְטִיגֶנוֹס אִישׁ סוּכוֹ קָבַל מִשְׁמַעוֹן הַצִּדִּיק. הוּא הָיָה אוֹמֵר, אֵל תְּהִי כְעֹבְדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֶב עַל מִנַּת לְקַבֵּל פְּרָס, אֲלָא הֵווּ כְעֹבְדִים הַמְשֻׁמְשִׁין אֶת הָרֶב שְׂלֵא עַל מִנַּת לְקַבֵּל פְּרָס, וְיֵהִי מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם:

Antigonus a man of Socho received [the oral tradition] from Shimon the Righteous. He used to say: do not be like servants who serve the master in the expectation of receiving a reward, but be like servants who serve the master without the expectation of receiving a reward, and let the fear of Heaven be upon you

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

64 בד"ה לסוסתי בשה"ש

במאמר "לסוסתי" קושר אדמו"ר הזקן את 248 מצוות העשה ל-248 איברי המלך, ואת 365 מצוות לא תעשה ל-365 הגידים. הגידים הם אורות

הנושאים את הדם, שהוא חיות האיברים.

הערת קה"ת

לקרית שם יא, ג.

פסקה 11

65 מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה

הגמרא מלמדת שה' אינו מצרף מחשבה רעה למעשה: אין מענישים על מחשבה בלבד כאילו הייתה מעשה. אדמו"ר הזקן מקבל זאת, אך מדגיש שהמחשבה עצמה עדיין מלבישה את הנשמה בטומאה.

Kiddushin 39b:9-10 קידושין ל"ט ב:ט-י

וְדַלְמָא לֹא הָכִי הָוָה? רַבִּי יַעֲקֹב מְעַשֶּׂה חֲזָא. וְדַלְמָא מְהִרְהֵר בְּעֵינֵיהּ הָוָה? מַחֲשָׁבָה רָעָה אִין הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצַרְפָּה לְמַעֲשֶׂה. וְדַלְמָא מְהִרְהֵר בְּעֵינֵיהּ זָרָה הָוָה, וְכַתִּיב: "לִמְעַן תִּפְשֶׁן אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלִבָּם!" אֵיהוּ נָמִי הָכִי קָאָמַר: אִי סָלְקָא דַּעְתָּה שְׂכַר מַצָּה בְּהָאֵי עֲלָמָא, אַמְאִי לֹא אֲגִין מְצוֹת עָלֶיהָ כִּי הִכִּי דָלָא לִיתִי לִידֵי הִרְהוּר?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

קידושין לט, ב. וש"נ.

66 ימים יצרו ולא אחד בהם

הוזהר (ויחי) אומר שלאחר החטא ידע אדם שהוא עירום, משום שאף לא אחד מימיו נותר להלבישו, ומפרש כך את המילים "ימים יצרו, ולא אחד בהם".

Zohar, Vayechi 32:294-303 ספר הזהר, ויחי ל"ב:רצ"ד-ש"ג

This is the esoteric explanation of the verse, "and they knew that they were naked" (Gen. 3, 7), that is to say, that the glorious raiment made of those days had been impaired and none of them was left to clothe themselves with. And so it was until Adam repented and G-d pardoned him and made him other garments, but not of his days, as it is written: "And G-d made Adam and his wife coats of skins and clothed them" (Gen. 3, 21).

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

67 ימים יצרו ולא אחד בהם

הוזהר (ויחי) מפרש את המילים "ימים יצרו... ולא אחד בהם" על ימיו של האדם, ואומר שכאשר אדם זוכה בעולם הזה באמצעות מעשים טובים, ימיו מתברכים למעלה.

Zohar, Vayechi 48:495-51:505 ספר הזהר, ויחי מ"ח:תצ"ה-נ"א:תק"ה

In this case we may interpret the words "He shall bless the house of Israel" to mean that G-d gives extra blessings to a man who is married, in order that his wife may be blessed through him, and so he receives two portions, one for himself and one for his wife.' R. Hizkiah discoursed on the verse: "Thine eyes did see mine imperfect substance, and in thy book they were all written, etc." (Ps. 139, 16). 'This verse', he said, 'has been frequently expounded. All the ... souls which came

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

68 רבי מאיר מלמד שעפרו של אדם נאסף מכל העולם, ומצטט: "עיניך ראו את גולמי". וזה המקור הראשון מבין המקורות שהערה מונה לפסוק זה.

Sanhedrin 38a:18 סנהדרין ל"ח א:י"ח

תנאי, הנה רבי מאיר אומר: אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו, שנאמר: "גלמי ראו עיניך", וכתוב: "כי הי' עיניו משטטות בכל הארץ". אמר רב אשעיא משמיה דרב: אדם הראשון

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

69 גלמי ראו עיניך

"עיניך ראו את גולמי, ועל ספרך כולם יכתבו; ימים יצרו, ולא אחד בהם". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כהודאתו של אדם שלא המשיך את האחד לתוך ימיו.

Psalms 139:16 תהילים קל"ט:ט"ז

גלמי ראו עיניך ועל-ספרך כלם יכתבו ימים יצרו ולו אחד בהם:

Thine eyes did see mine unformed substance, And in Thy book they were all written— Even the days that were fashioned, When as yet there was none of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, טז.

70 גלמי ראו עיניך

המדרש אומר שה' ברא את אדם כגולם המשתרע מקצה העולם ועד קצהו, ומצטט: "עיניך ראו את גולמי".

Bereshit Rabbah 8:1 בראשית רבה ח':א

... בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון גולם בראו, והיה מוטל מסוף העולם ועד סופו, הדא הוא דכתיב: (תהלים קלט) גלמי ראו עיניך וגו'. רבי יהושע בר נחמיה ורבי יהודה בר סימון בשם רבי אלעזר אומר: מלא כל העולם בראו. מן המזרח למערב מנין? שנאמר (שם): אחור וקדם צרתני וגו'. מצפון לדרום מנין? שנאמר (דברים ד): ולמקצה השמים ועד קצה השמים. ומנין אף בחללו של עולם? שנא: ותשת עלי כפכה, כמה דאת אמר (איוב ג): כפך מעלי הרחק. אמר רבי אלעזר: אחור למעשה יום הראשון וקדם למעשה יום ...

And G-d said: Let us make Man in our image, in our likeness, and let them dominate over the fish of the sea, and over the birds of the heavens, and over the animals, and over all the earth, and over every crawling creature that crawls upon the earth" (Genesis 1:26). "And G-d said: Let us make Man in our image, in our likeness." Rabbi Yohanan began: "Back and front [ahor vakedem], You shaped me..." (Psalms 139:5) - Rabbi Yohanan said: If a person merits, he ... ,partakes of two worlds

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

71 כי עירום אנכי

תשובתו של אדם לאחר החטא: "ואירא כי עירום אנכי, ואחבא". אדמו"ר הזקן מפרש את עירומו כאובדן לבושי הנשמה.

Genesis 3:10 בראשית ג':י

ויאמר את-קלח שמעתי בגן ואירא כי-עירום אנכי ואחבא:

And he said: 'I heard Thy voice in the garden, and I was ...afraid, because I was naked; and I hid myself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ג, י.

72 להמשיך על ידם בחיי אחד

קה"ת מפנה ל-Sefer HaMaamarim 5709 בהקשר להמשכת בחינת אחד באמצעות הימים.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תש"ט ע' 77. בלקו"ת שה"ש כב, ב (מובא ביהל אור ע"פ) "כי מים הם לבושים והם יוצרו בכדי שיהי אחד מאיר בהם

73 פ"ד דסנהדרין (דל"ח א') . . ויחי . . דרל"ג ב'

קה"ת מציין שכל המקורות המנויים כאן, מסנהדרין ועד הוזהר על Vayechi, מובאים גם ב-Yahel Or.

הערת קה"ת

כל המראה מקומות נזכרים גם ביהל אור ע' תקכד.

74 וזהו בחיי מרגלים

קה"ת מציין שהקטע הזה על המרגלים מצוטט ב-Or HaTorah על Nach.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת נ"ך-א ע' א.

75 וישלח יהושע

מדרש רבה על שלח פותח בשני המרגלים של יהושע, מזהה אותם כפינחס וכלב, ומסביר ש"חרש" פירושו שהתחזו ליוצרים.

Bamidbar Rabbah 16:1 במדרש רבה ט"ז:א

76 וישלח יהושע

הוזהר (אחרי) מדבר על שניים שמקבלים יניקה מדי יום ונקראים מרגלי הארץ, ומכנה זאת סוד הספרא דצניעותא על הפסוק "וישלח יהושע בן נון מן השיטים שנים אנשים מרגלים חרש". זהו הראשון משני המקומות באחרי שמביא אדמו"ר הזקן.

Zohar, Achrei Mot 11:76-12:86 ספר הזהר, אחרי מות י"א:ע"ו-י"ב:פ"ו of this mighty sea in four directions, and each has four aspects. A thousand rocks rise and sink every day from the tide of that sea. Afterwards they are uprooted from it and go to another sea. There is no number to those that cling to her hair. Two sons suck from her every day who are called "spies of the land", and two daughters are at her feet, and these cling to the sides of that litter. In her left hand are seventy branches that grow among the fishes

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

77 וישלח יהושע

הוזהר (שלח) אומר שכלב ויהושע לבדם יכלו לשאת את אשכול הענבים, "בשנים", ושכאן למד יהושע לאחר מכן לשלוח "שני אנשים מרגלים".

Zohar, Sh'lach 10:67-75 ספר הזהר, שלח לך י"ס:ז-ע"ה

78 פני משה כפני חמה

זקני אותו הדור אמרו: "פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה". אדמו"ר הזקן משתמש ב"חמה" של משה כדי למקם את בחינת האהבה והיראה בדרגתו של משה.

Bava Batra 75a:16 בבא בתרא ע"ה א:ט"ז

פיוצא בדבר אתה אומר: "ונתתה מהודך עליו" - ולא כל הודך; זקנים שקבאתו הדור אומר: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה; או לה לאותה בושה, או לה לאותה כלימה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar I, 28a זח"א כח, א

הערת קה"ת

בי"ב עה, א. זח"א כח, א. ובכ"מ.

79 אני איני מצוה לך

רש"י: "שלח לך — לדעתך; אני איני מצווה לך". כאן מסביר אדמו"ר הזקן את הטעם: ההתבוננות באהבה ויראה אינה חובה המוטלת על כל אדם.

Rashi on Numbers 13:2 רש"י על במדבר י"ג:ב'

... לפי שלקתה על עסקי דבה, שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר (תנחומא): שלח לך. לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח; לפי שבאוי ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו, כמה שנאמר "ותקרבון אלי כלכם" וגו' (דברים א'), ומשה נמלך בשכינה, אמר, אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר "אעלה אתכם מעני מצרים" וגו' (שמות ג'), חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי מרגלים, למען לא יירשוה (תנחומא):

שלח לך אנשים SEND THOU MEN — Why is the section dealing with the spies put in juxtaposition with the section dealing with Miriam's punishment? To show the grievousness of the spies' sin: because she (Miriam) was punished on account of the slander which she uttered against her brother, and these sinners witnessed it and yet they did not take a lesson from SEND THEE לך her (Midrash Tanchuma, Sh'lach 5) (more lit., for thyself) — i.e. according to your own judgement: I do not command you, but if

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

80 ועיין בסש"ב פרק י"ד

קה"ת מפנה לשני מקומות ב-Or HaTorah על Shelach בהקשר להפניה זו לתניא, פרק 14.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שלח ע' תלט. תמג. ציון זה נתבאר בארוכה בד"ה וישלח יהושע תשמ"ב. שבציון זה מיישב כ"ק הצ"צ הקושיא איך אפ"ל שהעבודה דאדמו"ר אינה אלא בבחי' משה ולא הי' ציווי ע"ז לכל אדם ועל זה מציין כ"ק הצ"צ לתניא פי"ד דשם מבואר שמדת הבינוני שהיא מדת כל אדם ואחרי' כל אדם ימשוך היא העבודה במדו"מ, אבל שלימות העבודה שהיא בבחי' צדיק הרי אין לאדם משפט הבחירה ע"ז ע"ש בארוכה.

81 המה היוצרים

"המה היוצרים וישיבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישובו שם". המדרש מפרש שהפסוק עוסק במרגלים.

I Chronicles 4:23 דברי הימים א ד':כ"ג

המה היוצרים וישיבי נטעים וגדרה עם המלך במלאכתו ישובו שם:

These were the potters, and those that dwelt among plantations and hedges; there they dwelt occupied in the king's work.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דה"א ד, כג.

82 המה היוצרים אלו המרגלים הה"ד וישלח יהושע

המדרש מפרש את "המה היוצרים" כמתייחס למרגלים של יהושע, ומסביר

ש"חרש" פירושו כלי הנגרים או הכדים שנשאו עמם.

Ruth Rabbah 2:1 רות רבה ב:א

... וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים, רַבִּי אֵיבֹה וְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי סִימֹן אוֹמְרִים דְּבָרִים הִלְלוּ סְתוּמִין כָּאֵן וּמִפְרָשֵׁין בְּמָקוֹם אַחֵר. (דברי הימים א ד, כג): הִמָּה הַיּוֹצְרִים, אֱלוֹ הַמְּרַגְלִים, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב (יהושע ב, א): וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשָּׁטִים וגו', רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמִיָּה חֵד אָמַר כָּלִי נְגֵרוֹת הִנֵּה בְיָדָם, מְרַגְלִים חֲרֹשׁ לְאֹמֶר, רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר כָּלִי קְדָרוֹת הִנֵּה בְיָדָם, מְקַדְרִין חֲרֹשׁ לְאֹמֶר. תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי חֲרֹשׁ כְּמִשְׁמַעוֹ, אָמַר לָהֶם עֲשׂוּ עֲצָמְכֶם חֲרָשִׁין וְאַתֶּם עוֹמְדִים עַל ...

Rabbi Simon in the name of Rabbi Yehoshua ben Levi and Rabbi Hama, father of Rabbi Hosea in the name of Rabbi: Chronicles was given only to be expounded; that is what is written: "The sons of Shela, son of Judah: Er, father of [avi] Lekha" (I Chronicles 4:21) - the President of the Court [Av Beit Din] of Lekha. "And Lada, father of [avi] Maresha" (I Chronicles 4:21) - the President of the Court [Av Beit Din] of Maresha. "And the families of the house of those who ... wrought

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

83 (וברבות . . בשלי"ה פי בשלח)

קה"ת מציין שמקורות אלה הועתקו ב־Or HaTorah על Nach, המפנה גם לשלי"ה על פרשת וישב.

הערת קה"ת

המ"מ נעתקו באוה"ת נ"ך-א ע"א. ושם מציין גם לשלי"ה פי וישב.

84 ב' יצירים יצר טוב ויצר הרע

המדרש דורש את היו"ד הכפולה במילה "וייצר" כרמז לשתי נטיות: היצר הטוב והיצר הרע. אדמו"ר חזקן מוסיף את דברי הרמ"ז, שהיצר הרע צריך להיות כפוף ליצר הטוב.

Bereshit Rabbah 14:4 בראשית רבה י"ד:ד

וייצר שני יצרים: יצר טוב ויצר הרע. שאילו היה לבהמה ב' יצרים, כיון שהיתה רואה סכין ביד אדם לשחטה היתה מפחדת ומתה. והרי אדם יש לו ב' יצרים? אמר רבי חנינא בר אידא: (זכריה יב) ויוצר רוח אדם בקרבו, מלמד שנפשו של אדם צרורה בקרבו אלמלא כן, כיון שהיתה הצרה באה עליו, היה שומטה ומשליכה:

"Formed" [Vayitzer] - [alluding to man's] two inclinations" [yetzarim], the good inclination and the evil inclination. Were an animal to have two inclinations, when it would see a person with a knife in his hand ready to slaughter it, it would die of fright. But does man not have two inclinations [and nevertheless does not die of fright]? Rabbi Hanina bar Ida said: "He forms [yotzer] the spirit of man within him" (Zechariah 12:1) - this teaches that a person's soul is bound ... up [tzerura] within him. Were it not

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

85 כ"כ הרמ"ז בפ' תזריע

Or HaTorah מצטט את הרמ"ז: "וייצר" נכתב בשתי יו"דים, שמקורן בחסד ובנבונה, מים ואש; אך אחת היו"דים מנוקדת ונשמעת, ואילו השנייה נסתרת. בכך רמז לכך שה' רוצה שהיצר הרע ייכלל ביצר הטוב וייכנע לו.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת פי בלק עי' תתקנב "וייצר בשני יודי"ן שהם נמשכים מחו"ג מים ואש, אבל אחד מן היודי"ן נקוד ונגרש והשני נסתר רמז שחפץ ה' שהיצה"ר יהי נכלל ביצ"ט ויכנע לו" ע"ש.

86 מרגלים חרש

"מרגלים חרש": המדרש דורש "חרש" במשמעות של חרס, ואומר שהמרגלים התחזו ליוצרים בכלי חרס.

Joshua 2:1 יהושע ב:א

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי-נֹון מִן-הַשָּׁטִים שְׁנַיִם-אֲנָשִׁים מְרַגְלִים חֲרֹשׁ לְאֹמֶר לָכֹו רְאוּ אֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-יְרִיחוֹ וַיָּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית-אִשָּׁה זֹנָה וּשְׁמָהּ רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ-שָׁמָּה:

And Joshua the son of Nun sent out of Shittim two spies secretly, saying: 'Go view the land, and Jericho.' And they went, and came into the house of a harlot whose name was Rahab, and lay there

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יהושע ב, א.

87 פכים קטנים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

חולין צא, סע"א.

88 פכים קטנים שחזר עליהם יעקב

על הפסוק "ויותר יעקב לבדו" אומר רבי אלעזר שיעקב נשאר מאחור בשביל פכים קטנים. ספר מאורי אור מפרש שפכים אלה הם הניצוצות שנפלו מעולם התוהו.

Chullin 91a:22-23 חולין צ"א א:כ"ב-כ"ג

(בראשית לב, כה) ויותר יעקב לבדו אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם יותר מגופם וכל כך למה לפי שאין פושטין ידיהן בגזל (בראשית לב, כה) ויאבק איש עמו עד עלות השחר אמר רבי יצחק מכאן לת"ח שלא יצא יחידי בלילה רבי אבא בר כהנא אמר מהכא

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

89 וייצר ה"א את האדם

"וייצר הוי' אלקים את האדם עפר מן האדמה". המילה "וייצר" כתובה כאן בשתי יודי"ן.

Genesis 2:7 בראשית ב:ז

וַיִּיצֶר ה' אֱלֹקִים אֶת-הָאָדָם עֹפָר מִן-הָאֲדָמָה וַיִּפֹּחַ בָּאָפִיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה:

Then the L-RD G-d formed man of the dust of the ground, and breathed into his nostrils the breath of life; and man became a living soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ב, ז.

פסקה 12

90 אנחנו החומר ואתה יוצרנו

"ועתה, הוי', אתה אבינו; אנחנו החומר ואתה יוצרנו, וכולנו מעשה ידיך".

אדמו"ר הזקן מוסיף פסוק זה לפסוקים העוסקים ביוצר, כלומר בקדר.

Isaiah 64:7 ישעיהו ס"ד:

ועתה ה' אבינו אתה אֵנְחֵנו הַחֲמֵר וְאַתָּה יִצְרָנוּ וּמַעֲשֶׂה יָדְךָ כָּלָנוּ:

But now, O L-RD, Thou art our Father; we are the clay, and Thou our potter, and we all are the work of Thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סד, ז.

91 אנחנו החומר ואתה יוצרנו

המדרש על כי תשא דורש את הפסוק "אנחנו החומר ואתה יוצרנו" כקריאה של ישראל לה', שבו הם מכנים אותו אביהם. זהו המקור הראשון שאדמו"ר הזקן מביא לכך.

Shemot Rabbah 46:4 שמות רבה מ"ו:

דבר אחר: פסל לך, הה"ד (ישעיה סד): ועתה ה' אבינו אתה אנחנו החומר ואתה יוצרנו. אמר הקב"ה לישראל: עכשיו אני אביכם! כשראתם עצמכם בצרה קראתם אותי אבינו! אמרו לו: הן, שנאמר (תהלים עז): ביום צרתי ה' דרשתי. משל לבן ארכיטקט, שפגע בסמדרקוס והתחיל לשאול בשלומו. אמר לו: קירי, מרי, אבי. שמע אביו וכעס עליו, אמר: לא יראה פני. הואיל וקראו לסמדרקוס אבי. אחר ימים חלה הבן, אמר: בבקשה, קראו לאבי שיראני. באו ואמרו לאביו, מיד נכמרו רחמיו עליו, ועלה אצלו. ואמר לו: עתה, בבקשה ממך אבי, הסתכל בי! אמר לו: ...

Another matter: "Carve for yourself" – that is what is written: "But now, L-rd, You are our Father; we are the clay, and You are our Potter" (Isaiah 64:7). The Holy One blessed be He said to Israel: 'Now I am your Father? When you saw yourselves in distress, you called me: Our Father.' They said to Him: 'Yes, as it is stated: "On the day of my distress I sought the L-rd"' (Psalms 77:3). This is analogous to the son of a ... prominent doctor who encountered a lowly individual

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

92 ברכות כי תשא פמ"ו

בהערות קה"ת מצוין שדברי המדרש האלה מועתקים באור התורה על בראשית.

הערת קה"ת

הלשון נעתק באוה"ת בראשית דף נא, ב.

93 ככלי יוצר

רבי יצחק: "לא נאמר 'ככלי יוצר תנפצם', אלא 'ככלי יוצר תנפצם': כלי יוצר שלא נצרפו עדיין אפשר לתקן". אדמו"ר הזקן משתמש בהבחנה זו כדי לדחות את פירוש המילה "חרש" כמלאכת הקדרות.

Bereshit Rabbah 14:7 בראשית רבה י"ד:

... לא מסתייה להווא גברא עקתיה, אלא דאתית מעקא ליה, אית חספין מתדבקין? לא כך כתיב (תהלים ב:ט) ככלי יוצר תנפצם אתמהא?! אמר לו: כלי חרש ברייתו מן המים והכשירו באור, כלי זכוכית ברייתו מן האור והכשירו באור, זה נשבר ויש לו תקנה, וזה נשבר ואין לו תקנה אתמהא?! אמר לו: ע"י שהוא עשוי בנפיחה. אמר לו: ישמעו אוניך מה שפיך אומר, מה אם זה שעשוי בנפיחתו של בשר ודם יש לו תקנה, בנפיחתו של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה! אמר רבי יצחק: ככלי חרס תנפצם אין כתיב ...

of dirt [afar] – [read the [The L-rd G-d formed the man]“ word] offer, meaning a young man, as he was created in his full form. Rabbi Elazar bar Rabbi Shimon said: Eve, too, was created in her full form. Rabbi Yohanan said: Adam and Eve were created [with the bodies of people who were] approximately twenty years old. Rabbi Huna said: [“Dirt [afar] from the ground [adama]”]. and adama refer to earth, so what is the significance of using both terms? Afar is a masculine ... word, adama is a

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

94 אל תחרוש על רעך

"אל תחרוש רעה על רעך, והוא יושב לבטח איתך". השורש חרש כאן פירושו לתכנן במחשבה, ואדמו"ר הזקן מפרש כך את המילה "חרש" בפסוק ביהושע.

Proverbs 3:29 משלי ג:כ"ט

אַל-תַּחְרֹשׁ עַל-רֵעֶךָ רָעָה וְהוֹאִי יוֹשֵׁב לְבָטַח אִתָּךְ:

Devise not evil against thy neighbour, Seeing he dwelleth securely by thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ג, כט.

95 ריח ניחוח לה'

על העולה נאמר: "אשה ריח ניחוח להווי". לבושי המחשבה, הדיבור והמעשה צריכים להיות ריח ניחוח כזה.

Leviticus 1:9 ויקרא א':ט

וְקִרְבֹּה וּכְרָעֵיו יִרְחֹץ בַּמִּים וְהִקְטִיר תִּפְחֶהוּ אֶת-הַכֹּל הַמִּזְבֵּחַה עֲלֵה אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה Havayah

but its inwards and its legs shall he wash with water; and the priest shall make the whole smoke on the altar, for a burnt-offering, an offering made by fire, of a sweet savour unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא א, ט. ובכ"מ.

13 פסקה

96 על כן יאמרו המושלים בואו חשבון

"על כן יאמרו המושלים: בואו חשבון; תיכנה ותיכונן עירו של סיחון". אדמו"ר הזקן מתייחס למאמרו על פסוק זה לצד "בעלי החשבון", שכן חשבון פירושו עריכת חשבון.

Numbers 21:27 במדבר כ"א:כ"ז

עֲלֵי-כֵן יֹאמְרוּ הַמִּשְׁלִימִים בּוֹאוּ חֲשׁבוֹן תִּכְנֶה וְתִכְוֹנֶנָּה עִיר סִיחֹן:

Wherefore they that speak in parables say: Come ye to Heshbon! Let the city of Sihon be built and established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

97 חרש

רש"י מסביר את המילה "חרש": יהושע אמר למרגלים להידמות לחרשים, כדי שאנשים לא יסתירו מהם את דבריהם; לחלופין, "חרש" הוא "חרס" – כלים שנשארו עמם כדי להראות כקדרים.

Rashi on Joshua 2:1 רש"י על יהושע ב:א

98 מאלמים אלומים

חלומי של יוסף: "והנה אנחנו מאלמים אלומים בתוך השדה". המדרש דורש את המילה "אלומים" על פי הדמיון למילה "אילם".

Genesis 37:7 בראשית ל"ז:

וְהִנֵּה אֲנִינֵנוּ מֵאֲלָמִים אֲלָמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קִמָּה אֲלָמָתִי וְגַם-נִצָּצָה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלָמִיתְכֶם וְתִשְׁתַּחֲוֶינָי לְאֲלָמָתִי:

for, behold, we were binding sheaves in the field, and, lo, my sheaf arose, and also stood upright; and, behold, your sheaves came round about, and bowed down to my sheaf

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

99 משתוקיתא דאימא קמה

על חלומי של יוסף שאל המדרש מי יעמוד לימינו, ומשיב: "שתיקתה של אמר"; כך הוא דורש את המילה "קמה" שבחלום.

Bereshit Rabbah 84:10 בראשית רבה פ"ד:

... אמר רבי אחא: עתידים אתם להעלים עלי דברים לפני אבא, לומר: חיה רעה אכלתהו. ומאן קאים ליה משתיקותא? דאימא קמה. והנה קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם, כנגד ה' פעמים, שהן עתידין להשתחוות לו. ויאמרו לו אחיו: המלוך תמלוך עלינו רבי לוי ור' סימון חד אמר: מפני שענו אותו בעין רעה, לפיכך, מעמיד רשעים. וחד אמר: מפני שענו אותו בלשון כפול, לפיכך, הוא מעמיד מלכים:

Joseph dreamed a dream, and he told it to his brothers; and "they hated him even more" (Genesis 37:5). "He said to them: Please, hear this dream that I dreamed" (Genesis 37:6). "Joseph dreamed a dream.... He said to them: Please [na], hear" - he said: In this manner the prophets will rebuke you: "Hear now [na] what the L-rd is saying" (Micah 6:1) "Behold, we were binding sheaves in the field, and behold, my sheaf arose and also stood upright, and behold, your sheaves ... gathered around and prostrated themselves

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

100 אין אסתר מגדת

"אסתר לא הגידה את עמה ואת מולדתה, כי מרדכי ציווה עליה". מקורה של שתיקתה מיוחס לרחל.

Esther 2:20 אסתר ב:כ

אִין אֶסְתֵּר מְגִדַּת מוֹלְדֻתָּהּ וְאֶת-עַמָּהּ כְּאִשֶּׁר צִוָּה עָלֶיהָ מְרַדְּכִי וְאֶת-מֵאֲמַר מְרַדְּכִי אֶסְתֵּר עָשָׂה כְּאִשֶּׁר הָיְתָה בְּאִמְנָה אֹתָו:

Esther had not yet made known her kindred nor her people; as Mordecai had charged her; for Esther did the commandment of Mordecai, like as when she was brought up with him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

101 ישפה יש פה ושותק

המדרש אומר שצאצאיה של רחל ירשו ממנה את השתיקה: האבן של בנימין בחושן הייתה ישפה — "יש פה, והוא שותק", מפני שידע על מכירת יוסף; שאול לא סיפר על המלכות; ואסתר לא סיפרה על מוצאה.

Esther Rabbah 6:12 אסתר רבה ו:י"ב

102 ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה

שמעון בן רבן גמליאל: "כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה". אדמו"ר הזקן מפנה לפירוש הרמב"ם על משנה זו.

Pirkei Avot 1:17 משנה אבות א:י"ז

שִׁמְעוֹן בֶּן רַבָּן אוֹמֵר, כָּל יְמֵי גִדְלָתִי בֵּין הַחֲכָמִים, וְלֹא מִצָּאִיתִי לְגוֹף טוֹב אֶלָּא שְׁתִּיקָה. וְלֹא הִמְדַּרְשׁ הוּא הָעֵקֶר, אֶלָּא הַמַּעֲשֶׂה. וְכָל הַמְרַבֵּה דְכָרִים, מְבִיא חֲטָא:

Shimon, his son, used to say: all my days I grew up among the sages, and I have found nothing better for a person than silence. Study is not the most important thing, but actions; whoever indulges in too many words brings about sin

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman -- corrected vocalization (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain); Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Daat Shemot Rabbah (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למאמר הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/18/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/18/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק